

RECEIVED
LIBRARY
OF THE
MUSEUM OF
ART AND HISTORY
OF THE
CITY OF BOSTON
JAN 10 1890

RECEIVED
LIBRARY
OF THE
MUSEUM OF
ART AND HISTORY
OF THE
CITY OF BOSTON
JAN 10 1890

RECEIVED
LIBRARY
OF THE
MUSEUM OF
ART AND HISTORY
OF THE
CITY OF BOSTON
JAN 10 1890

مكتبة جامعة القاهرة

مكتبة جامعة القاهرة

ISLML
KBP632
.43
M456
A36
1886

3793013

۷۹

و منه التوفیق
اسبق مقام والای شیخ
اسلامیه شرف الاولان ولدو
سماحتو مکی افندی زاده السيد مصطفی
عاصم افندی حضرت تکریمات بدر معالیه
شیخ الاسلام اسبق مرحوم و مغفور له مشایخ
السید محمد مکی افندی حضرت تکریمات آثار قلم فضل
رقم کردون اشتہار لرندن اولہ رن کافہ خدمہ شرح
مبینہ بریادکار منافع شعار اولمق اوزرہ بین الفرائضین
مشہور و زبازد اولان احوال اربعینی مبین رسالہ مختصرہ
ترکہ اوزرہ کشیدہ سلاک سطور معارف شوروی
فلتان مرشد الوارثین فی احوال الاربعین نام اثر
جلیلیدر کہ سایہ معدن لواء جناب حضرت
شہر یاریدہ بوندن قدم طبع اولنمشاید
بود فعلا ربانیک افادہ و استفادہ یکنون
طبع و تمثیل
اولنمشاید

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله والصلوة على نبيه وعلى آله واصحابه معلوم اوله که دیار رومیه ده سید اول
احوال اربعین اسمیه موسوم ترکی رساله مشهوره متن سراجیه نک گویا مترجمید طالبه اسان
اولسون ایچون علماء فن تالیف ایتمیشدر سدر بهم * لکن متن سراجیه نک بجان عینی
ترجمه مشایخ سنده اولوب اختصار اوزره اولمغین مبتدی یه نسبت ایله الی استخراج نما
اربعین جیفار مقدر بلکه متن سراجیه دن صعبدر زیرا متن سراجیه نک شرحی کثیر اولمغله
تفصیل و شرح و بیان بدوب مساحتی تخریر و تصویر ایدش ر حلاسان ایتمیشدر * اما
بو ترکی رساله مجرد حفظه و ذرا ینکه ترکی عبارت اسان اولمق ایچون تصنیف اولندن فی صورتده
مراتب اذیان متفاوته اولمقدن ناشی بهر حال لازمه حالدن اولان معناسنی کرکی کبی فهم
و اتقان متوقف شرح و بیان اولدیغنه بنا بوقلیل الاستطافه محمد علی نا توان رساله مرغوبه یه
عاجزانه شرح و تبیین و مجملاتی تفصیل مبادرت ایدوب * مرشد الوارثین فی شرح
احوال الاربعین اسمیه سیدر * والله الموفق والمعین * قال المصنح حمد الله متک ترکیه
متعلق اولان حقوق مرتبه درت یعنی بوحقوق اربعه ترتیب اوزره درکه بوجمله ذکر اولندی بوجمله
ذکر و بیانده کونه تقدیم و تاخیر اولندی ایله عجلده دخی اولیده ترتیب مراعات اولنور *
تجیم و تکفین متک مال متر و کندن تجیم و تکفین حقوق ثلثه باقیه یه تقدیم اولنور مراد ذات روح اولنور
زوج ایدر * فضاء دیون * و تجیم و تکفین لشکره باقیه ثلاث مالندن دیون اولنور تجیم و تکفین دخی حق
مستدر که تخیم حال حیانتده مدیون اولسه جمیع مال دایندینه و بریور کن لایس اولدیغی ثیابنه
تعرض اولنماز * تنفیذ و صایا بالثلث بعد التجیم و تکفین و قضاء دیون * باقی ثلاث مالک
ثلثدن متک قارندن اولمیان اجانبه المدیکی و صحتی تنفیذ اولنور لقوله علیه الصلوة والسلام
ان الله تصدیق علیکم بالثلث امواکم فی آخر اعمارکم زیاده کلم فی احکام * کن اجانبه دخی مازد علی
و صحت معتبر دکلدر مکر و رنه تنفیذ و تجویز ایده لر * فضاء الباقی بین الوردیه * بوحقوق ثلثه ترکیه دن بعد
الاخراج مبرنه باقی فالور ایله متک موجود اولان و رنه سنده علی فرض الله تعا تقسیم اولنور ایدی
اشبوتقیم اولنه حق ترکیه باقیه نک سحتی شرعیدر نک تفصیل و بیان شروع ایدوب مصنف
بورکه و رنه مرتبه حقوق یعنی بودخی ترتیب اوزره در بو مقامده ذکرده تقدیم اولان و رنه شرعاً
توزیده دخی تقدیم اولنور * اولک اصحاب فرائض کتاب الله ده کندیده سهام مقدّر ذکر اولان
وارثدر * ایکنجی بوندر لشکره متک عصبه نسبه سیدر عصبه نسبه نک تعریفی اصحاب

اصحاب فرائض سهام مقدره سنی الدفء فذكره تركه دن باقی یے و اگر منفرد اولیٰ جمیع
 تركه یے احرار ایدن کیسه در توریته اصحاب فرائض عصبه نسبه یه تقدیر یک سیمی بود که
 عصبه ایچون چونکه سهام معینه یون اصحاب فرائض دن باقی یے الی حق بس ابتدا اصحاب فرائض
 تركه دن حصه سنی ندر معین و معلوم اولغه محتاج که آنکس حصه لادن باقی معین اولده عصبه
 و برلیه * او جیحیسی * عصبه نسبه یعنی عصبی لذاته اولیوب بلکه احتیاق سببیه شرعاً عصبه
 اولان کیسه که قوله اراد ایدنر که اول مقدر عصبه نسبه مقدم اولدی عصبه نسبه دن یعنی
 عصبه نسبه وار ایکن نسبه وارث اوله مرثا لقوله علیه الصلوة والسلام لرجل من العرب اعتق
 عبده * اذا مات ولم یترک وارثا کنت انت عصبه قالوا المراد من هذا الوارث العصبه بدلیل حدیث
 آخر عصبه نسبه نیک عصبه نسبه ذکوری یعنی مولای عتاقه که مقدر آنکس عصبه نسبه سیمی معلوم
 اولکه معق و عصبه نسبه سیمی یو ایکسی برعد اولور آنچون * در دجیحیسی * رد علی ذوی الفروض
 النسبه زوج و زوجة دن ما عدا اصحاب فرائض سهام مقدره لری نه الیه آنکس تركه دن
 الدفء فذكره کا ہی فضله باقی قالور اول فضله یے الی حق عصبه دن کیسه بولمقدده اول فضله بیت
 المال و برلیوب بولن اصحاب فرائض سهام مقدره لری حسب نجر و و اعطا اولور کن بول
 اصحاب فرائض ذوی الفروض النسبه اولور الیه کنیده رد اولور یو حصه ذوی الفروض النسبه لمانر
 الیه رد اولور که زوج و زوجة ذوی الفروض النسبه دکلر زیر انکس با مقایر در لرامام مالک شافعی
 رحمته الله علیهما عندده اصحاب فرائض نسبه یه دخی رد اولور زیر اصحاب فرائض نسبه
 کتاب الله معین و مقدر در اول معین مقدر دن یا ده یے آنکه نه سند الیه و برلیه لری الیه
 اعطا حد و الیه یه تقدیر در اول فضله بیت المال و برلیور بیور شکر کن جمهور صحابه رضوان الله
 علیهم اجمعین عند لرنده رد علی ذوی الفروض النسبه جائز در و علیه الفتوی * بشیخ * ذوی الارحام
 ذو رحم * شرعه میتن اقربا سندن شول قریبدر که کتاب دست و اجماع انت الیه مقدر
 حصه سیمی یو قدر میتنک عصبه سیمی دکلر میتنک ترتیب مذکور اوز نه سائر ورثه سیمی و لمذی فی صورته ذوی
 الارحام نسبه اولان اقرار میتنک توریته امام ابوحنفیه و امامین رحمهم الله و ابی حنبله لرامام مالک
 و شافعی عندده تركه بیت المال عاندر ذوی الارحام وارث اولما زویمشدر * التبی * مولی المولا یعنی
 مجهول النسب بر آدم معروف النسب شخصه عقد مولا الیه یعنی او شخصه دیسه که نیم یدن بر
 جنایت ظهور ایدر سه دینی سنک عانکه اوز نه اولمق اوز نه و فاعدا فذكره جمیع عالم سنک اولسون
 دیسه اول شخص دخی بولید قول الیه بوقوله مولا الیه یدر اول شخص معروف النسبه مولی المولات یدر
 واقعه اول دم و فانت الیه کده ترتیب مذکور اوز نه سائر ورثه سیمی بوقوله مولی المولات
 وارث اولوب جمیع تركه یے احرار ایدر نه بدجیحی * مقوله بالنسب علی الغیر مثلاً میت حیاته
 بویکه نیم فرزند شمدر دیو اقرار الیه * سکر بنجی * ثم الموصی جمیع المال اشبهو محله منتی
 اولنجه ذکری سبق ایدن مذکور یدن اصلا کیسه بولیمز الیه مال میتنک کلیسی بیت حیاته
 جمیع مالی و صیت الیدن کیسه در وارث و یکدر زیر ثم کلیم سیمی تراخی زنه ده مستفیدر اشبهو موصی له
 بجمیع المال اولان کیسه جمیع مال تركه و صیت میت اوز نه و برلیه میتنک و حی میتنک ترتیب
 مذکور اوز نه قطعاً وارث اولمذی غنیه بیت الموصی لهی ثلث دن زیاده سنی المقدن منع ایدن ورثه یه

اضرا منحقن اولما مغله جبيع مال تركه موسى ليك جميع المال اعطا اولنور اما اگر اول موسى له احد زوجين ابه
 جمع اولنسه احد زوجين حصه شرعيه لري نه ايسه اني الد قد نصكره بافتك جله سني موسى جميع
 المال اورد و اگر آخر وارث ايله جمع اولور سه انجني ثلث تركه لي اولر جميع تركه لي االه مز * طبقه ربي *
 بيت المال ترتيب مذکور اوزره سكر عدد و در نه مرتبه دن اصل كيمسه بوليمر نه بندي كلامه مذکور
 حقوق اربعه بعد الاخراج باقي قتان تركه ميت بيت المال وضع اولنور و بيت المال بومقوله عائد
 اولان تركه دن جمعه مالدن فقرای مسلميك عليل و مرصا لريك نفقه و ادويه بهارينه و كسبه غا
 صنفانك نفقه لرينه صرف اولنور بعض فقهای عظام مصرف جزیه و خراج اولان قضاة و علما و فقها
 اعلامه دخي بوندن اعطا اولنور و ميشل * فصل * مانع ميراث اربعه در بيل بعين * بجر سر بعد
 موزون و مثلث كلور مصراعك كه مقتعل مقتعل فاعلين و زنده در * رقي و قتل اختلاف دار و دين *
 بجر مردن بود دخي مصراع ثانیه تركه فاعلان فاعلان و زنده در معنایي و يكدركه كشي بيمر
 منع ایدن امور اربعه تركه بري ر قدر يعني قول ر قيق اولان كيمسك مورثي فوت اولسه قول
 وارث اوله تركه كك فوت اولسه انك دخي ماله كيمسه وارث اوله مر العبد و مالكه كان لمولاه در * رقي
 لغته عجز معنا سنده در شرعه عجزك انوا عندن اولان ولايت و شهادتدن عجز حكيد جزا بغير
 و ميشل * ايكنجي * موجب قصاص و كفارت اولان قتل ايله مورثي قتل انيك * او جنج * اختلا
 دار يعني كرك مورث و كرك وارث برسي دار اسلامده و برسي دار اكر بده اولمق مانع وراثتدن
 بوسنده كفره يكره در زير دار اسلامده اولان مسلمه دار اكر بده اولان و ارثي وارث اولور
 اختلاف دار منع ايتمر مثلا آستانه ده ساكن كيمسك مالعه ده اسير اولان اوغلي و ارشد حصه قات
 افزاي بولكانا در و بالعكس دار اسلامده كمي حريمه دار اكر بدين متوطن كافره وارث اوله مز
 كذلك دار اكر بده اولان كافره دار اسلامده اولان كافره وارث اوله مز * در دخي * اختلاف دين
 كافرن وارث اسلامه كلدك نصكره مورثي هلاك اولسه و بالعكس مانع ارشدن مرتد اولسه دخي حكم بويده

في احوال الاربعين * قوله اباكس * حال اوج يعني ميتك بابا سكتك وارث اولمسي اوج صورت
 اوزره در * او كيسسي فرض مطلق كه ياكز سدس ابن ايله يعني بابا ميتك اوغلي ايله جمع اولسه
 يعني ميتك مثلا باباسي اوغلي فاسه بابا ميتك حصه ارثيه سي سدس تركه ميتك سكتك الفيد
 بري بابا ميتك حصه سدر مثلا البوز غوش ميتك تركه سي چيفسه بوز غوش بابا ميتك فرض مطلق كه
 سدس حق مورثيد كذلك بابا سكتك اوغلك اوغلي ايله بلكه اوغلك اوغلي و بزم جوا جمع
 اولسه ميتك بابا سكتك حال سدر المقدر تنك بيان اولندي مكلر ك بابا ميتك ايكنجي حال فرض مطلق
 هم سدس هم باقي المقدر بنت ايله يا بنت الابن يعني ميتك باباسي ميتك قزي ايله يا خود اوغلك
 قزي ايله جمع اولسه يعني ميتك قزي ايله يا خود اوغلك قزي ايله جمع اولسه يعني ميتك باباسي و قزي فاسه
 يا خود ميتك باباسي و اوغلك قزي فاسه ميتك تركه سندن بابا ميتك حقي هم تركه نك سدسي
 المقدر و هم انكه جمع اولان ميتك قزي تركه دن حصه سني الد قد نصكره هرنه باقي قالور ايسه بابا او
 باقي لي دخي الوريس بابا اول تركه دن هم سدسي هم باقي لي المشل اولور مثلا ميتك البوز غوش مال فاسه
 بابا ابتدا فرض مطلق كه سدس بوز غوشني الور ميتك قزي نك دخي تركه مرزبوره دن چونكه حصه سي

بيان احوال

نصفه اولان او جو زغوش نبت الدقه باقی یکوزغوش
 قالور اول یکوزغوش دخی بابانک یوزغوش حصه سنه ضم اولدقه بابا او جو زغوش
 هم سدس هم ماباقی حصه سی مقابلده المیش اولور کذلک بابا او غلنک قزی ایله جمع اولسه بعدین باقی
 کیله قزی ایله جمع اولدیغی صورت اوزره در لافرق بینما وان سفل یعنی او غلنک او غلنک قزی
 و هم جرادخی اسفل دخی اسفل او غلنک قزی بولنسه بعینه بویله در مکلک بابانک او جی حال
 تعصب محضه صافی مابا قیدر یعنی مینک بابا سی مینک ترکه سندن وارث بولن کر که بر
 کر که ایکی هرقاج کسه ایسه حصه ارثیه لرینی هر بری الدقه نصیره اول ترکه دن باقی هر نه قالور ایسه
 اول باقیسی بابا اور عند عدم الولد و ولد الابن یعنی اشبور ترکه دن باقی الموقر مینک ولدی
 یعنی او غلی و قزی اولر نه کذلک ولد الابن که مینک او غلنک دخی کذلک او غلی و قزی
 اولر نه در بولن دن ماعد اهر نه کونه وارث بولنسه بابا اول بولن وارث حصه سی
 الدقه نصیره هر نه باقی قالور ایسه ان الی الور مثلا مینک بابا سی مینک زوجه سی ایله
 جمع اوله اول زوجه ترکه دن حصه سی الدقه نصیره هر نه باقی قالور ایسه ان الی بابا الور مثلا
 مینک در تیوزغوش و شلق ترکه سی جقیه ربع حصه کیله یوزغوش در زوجه الدقه نصیره باقی
 او جو زغوش قالور ان الی بابا الور تعصب محضه صافی مابا قی دبدیکی او جو زغوش در
 مینک بابا سنک وارث اولسی انجی بواج صورت اوزره در مقله جد صحیح اب کبیر
 یعنی جد صحیح دخی بابا کبیر ذکر اولن اوج صورت اوزره وارث اولور که یاسد الی الور
 مینک او غلی و او غلنک او غلی ایله جمع اوله کما مر یا خود سدس و مابا قیسی او لور مینک قزی
 یا او غلنک قزی ایله جمع اولسه یا خود تعصب محضه صافی مابا قی الی الور مینک ولدی کر که او غلنک
 ولدی اولر ایسه تفصیله حاجت یوق بابانک احوال ثلثه سنه بیان اولمش ایسی همان بابا بیر نه
 مینک جدی وضع اولوب ملاحظه اولنه اییدی مینک جدی یعنی سوک بابا سی یعنی مینک
 بابا سی کبیر بواج صورت مذکوره پس اوج صورت جدک دخی اوج حاله اولمش اولمغه در دخی
 حاله ابک و جویله سقوط طیدر دیدی مصنف علیه الرحمه یعنی جدک احوال ندن بر حاله سقط
 اولوب میراث المقتدر که مینک بابا سی ایله جمع اولسه یعنی مینک جدی و بابا سی فاله جد ابیله
 ساقط اولور و جد دن مراد بومحله جد صحیحی که جد صحیح مینه نبسته انشی داخل اولمیان مذکر در
 دیو علماء فن تعریف ایدر لر یعنی میت ایدر اول جدک مینه انشی کر مینک مثلا مینک بابا سنک بابا سی
 کذلک بابا سنک بابا سنک بابا سی جد صحیح را میت ایله مابینه انشی کر مثلا بابا سنک تا سنک
 بابا سی جد فاسد کذلک مینک بابا سنک بابا سنک بابا سنک بابا سی و کذا انشی توسط ایدر
 جد فاسد در الادرت مسنده و در کل یعنی درت مسنده جد بابا کی و کدر مسنده اولی
 یعنی مینک بابا سنک اناسی فاله دخی مینک بابا سی فاله بابا سنک اناسی اب ایله ساقط
 اولور اما جد ایله ساقط اولر بابا سنک اناسی دخی وارث اولور مثلا مینک بابا سنک اناسی جدی
 فاله بابا اناسی وارث اولور جد ساقط ایدر اما بابا ساقط ایدر اییدی اییدی بومسند ده جد
 بابا کی اولدیکه بابا سنک اناسی جد بابا کی ساقط ایدر مدکلی باقی اوج مسنده انده جد بابا بی
 من الف اییدی علماء فن بومحله ذکر ایتمش در کدر کجه محنده ذکر ایدر لر فقیر اول احوال

بابا و اول جدی

بیان احوال اولاد ام

لا بافتاق بویل در ایستای که می نویسد که بر وی بقدر ساقط

بیان احوال

احوال اربعه مخالفه نك بر صورتی ذكر ایدم مجهول مطلق و لمسون دیو اولاد امك اوج حاله وار او کی جا
 سدر احدی بچون یعنی مینك انابر فرزنداشی اگر بر فالور ایسه تركه نك سدر سنی الور التیده بر در
 * ایکنجی حالی نك ایکی دخی ارق ایچون یعنی مینك انابر فرزنداشی بر او لمیوب ایکی
 او لور ایسه یا خود اوج یا درت یا دخی زیاده او لور ایسه تركه نك غشی الور لر لقوله تعالی
 وان كان رجل یورث كلاله او امرأه وله اخ او اخت فلكل واحد منها السدس فان كانوا
 اكثر من ذلك فم شركا، فی الثلث مثلا مینك او جیوز غوشلق متر و کافی جیفه انابر
 قنداشی هر قاج ایسه ایچدن یوز غوشلقی الوب ذکور و انانی علی السویه بیندند تقسیم
 ایدر لر باقی ایکیوز غوشلقی مینك سار بولنان وار ثمری حصه شرعیه سدر كوره الور
 اما غیر وارث و لما زایسه مجموع تركه اصحاب فرائضدن اولد قریبه بنا، بیت المال كتمینه
 انابر قنداشی الور ذکور و انانی برابرجه تقسیم ایدر لر و لهذا قال المصنف ذکور و انانی شتمت
 و استحقاقه مسا ویدر و بوجوع مالی الوب بیت المال تقسیم اولغنی انابر قنداشی بالکثر بر او لور
 دخی بویل در * اولاد امك اوج حاله سقوط التي نفر کیمه نك بری ایله مذکر اكان او مونث یعنی
 انابر قنداشی ارکک و کرک قضا فقط اولوب میراثدن محروم او لور ولد ایله یعنی مینك
 او غنی یا خود یا خود قری اولسه انابر قنداشی ساقط اولور زیرا اولد او غل و قره شایدر ارکک
 ایچون ولد ایله دیدی مصنف علیه الرحمه و ولد الابن یعنی کدک مینك انابر قنداشی مینك او غلنك
 او غنی یا خود او غلنك قری اولسه ساقط اولور و ان سفل یعنی او غلنك ولدی نقد است
 دخی او لور سینه انابر قنداشی اسقاط ایدر مثلا او غلنك او غلنك ولدی اولسه
 و بولم جوا اولد اوجی اسقاط ایدر تنکم بوبیت جلد سنی جامع در * حاجب اولاد ام التي نفر در سکا
 او غل او غنی و قری اب جد او غل قزدر همان * ایلله جد صحیح ایله بالاتفاق یعنی انابر قنداشی ارکک
 مینك باباسی اولسه یا خود جد صحیح اولسه ساقط اولوب میراث المامق اولاد امك در دخی
 حاله و مغلده احوال اربعه سنی انابر قنداشی ارکک تمام اولمش ولدی * قوله زوجك
 حاله ایکی نصف عند عدم الولد * یعنی مینك ولدی اولسه ارکک و نه قز زوجی مینك
 تركه نك نصفنی الور لقوله تعالی * وكم نصف ما ترك اذا حكم ان لم يكن لهن ولد *
 تركه نك باقی فلان نصفنی سار بولنان وار ثمر الور لر سار وارث یوغیسه اول نصف اخری
 بیت المال الور زوج الحز و ولد الابن کدک مینك او غلنك نه ارکک و نه قز اولادی و لما زایسه
 سینه حاله بویل در مینك زوجی نصف الور ربع مع الولد و ولد الابن یعنی زوجك حتی بعد مینك
 ولدی قالسه یا خود مینك او غلنك ولدی قالسه مینك زوجی تركه نك درنده برنی الور لقوله تعالی
 فان كان لهن ولد فلكم الربع مما تركن * مثلا مینك در تیوز غوشلق تركه سنی جیفه
 یوز غوشلقی زوج باقی سنی بولنان اول ولد ابن الور و ان سفل یعنی او غلنك ولدی
 نقد اشاعی کیدر سگتسون و نقد اسفنده او لور سده سینه زوجی نصف المقدن
 ایدوب آنجی ربع المغضوض و تنزل ایدر کاسبق * قوله زوجك حاله ایکی ربع عند
 عدم الولد و ولد الابن و ان سفل * یعنی مینك نه او غنی و نه قری قالسه و نه او غلنك
 ولدی قالسه و ان سفل مینك زوجی مالی منز و کک ربعنی الور ثمن مع الولد و ولد الابن زوجك

ایکنی حال شمن المقدر یعنی مینک مالک سکرده بر بنی الور مینک او غلی و یا قزی قالسه و یا خود او غلنک
 ولدی قالسه مال میندن حتی شندر اگر ربع و اگر شمن و احده ایچون دخی ارق ایچوندر یعنی بروجه محر
 زوج ربع المین مینک بر زوج سی اولور سه ده ربع الور ایکی یا خود اوچ یا درت زوج سی
 اولور سه نه مال میند کدن آنجق ربع الور بر میند زوجه له برابرجه تقسیم ایدر
 کذلک زوج نهک شمن المسی دخی بویه در که درت زوج دخی اولور سه نه آنجق بر
 شمن الور له قول سه بنات صلیه نک حاله اوج نصف واحد ایچون سه یعنی
 مینک صلیه قزینک اوج حالی وار اوکی حاله بر قزی اولور سه مینک مال میند کدن
 نصفی الور باقی سی بونان سار وارث الور بونیه بنت صاحبه الفر صندر
 اول نصف باقی له دخی بنت الور بیت المال له عزه ایکنی حاله ثلثان ایکی دخی
 ارق ایچوندر یعنی مینک قزی ایکی یا دخی زیاده اولور سه ترک نهک ثلثانی الور
 یعنی اوج بلوکه ایکی بلوکی الور مثلا او جیو زغوشنی ترک جیفه ایکیو زغوشنی
 الور که ثلثاندر باقی ثلثیکه یوزغوشندر سار ورثه الور بولور ایسه سار ورثه بولما زوجه
 کذلک الی دخی قزل الور کما ثلثا الفاء عصبه شتر که ابن ایله یعنی مینک قزی اگر مینک
 او غلی ایله جمع اولور یعنی مینک بر قزی و بر او غلی قالسه اول او غلی ایله قز عصبه شتر که اولور که
 ایکی او غلان و بر قز الوب لذلک مثل حظ الانثیین آیت کریمه مینک حکمی اجر اولور
 قول بنات ابنت حاله الی نصف واحد ایچون یعنی مینک او غلنک قزینک الی حالی واردر
 حال اولی اگر اول مینک او غلی قزی بر اولور سه نصف الور ترک نهک آخر نصفی سار وارث
 الور سار وارثه اولما زوجه الی دخی رد او غل قزی الور ایکنی حاله ثلثان ایکی دخی ارق ایچون
 یعنی مینک او غلنک قزی ایکی اولسه یا دخی زیاده اولسه استریش استریش سکر ثلثان الور مثلا
 مالک اوج بلوکه ایکیسی الور باقی ثلثی آخر وارث الور وان لم یوجد بر دخی بنت الابن
 المذکور لکن بنات ابن بوجه ثلثان المین مطلق و کلدر بکله بنات صلیه نک عدمی قتده
 یعنی مینک اصل قزی اولما ایله در اما مینک صلیه قزی اولور سه سدس احد صلیه
 ایله یعنی مینک صلیه قزی اگر بر اولور سه او غلنک قزی سدس الور بو او جیخی حال ایدر
 در دخی حاله سقوط صلیتین ایله یعنی اگر مینک صلیه قزی ایکی اولور سه او غلنک قزی سطر
 اولوب وارث اوله مزه یعنی حاله عصبه شتر که خدا سنده یا اسفنده غلام الی یعنی اول بنات
 ابنت برابرنده او غل اولور سه مثلا مینک او غلنک قزی قالش برده او غلنک او غلی قالشکه
 بر قزنده در درجه ده اول او غل بنت الابن جمع اولدی انکله عصبه شتر که اولوب مال
 میند و کک بر سمنی او غل قزی و ایکی سمنی اول درجه ده کند ویه مساوی اولان او غل
 او غلی الور و بو او غل او غلی اول او غل قزینه درجه ده مساوی و لیوب بر درجه اشاعی
 دخی اولور سه نه حال بویه در که او غل قزی اول کند و دن بر درجه اسفنده اول او غل او غلی
 ایله عصبه شتر که اولور مثلا مینک او غلنک قزی ایله بر درجه اشاعیه مینک او غلنک
 او غلنک او غلی اولسه نه اول او غل قزی کند و دن بر درجه اشاعیه اولان او غل او غلی ایله عصبه
 شتر که در و لذلک مثل حظ الانثیین الور له مصنفک بنات ابنت خدا سنده یا اسفنده غلام

بنات اولان

بنات اولان بنات

یا بگوک بابا سی قاله بابا بر قز قزداشش بوندن برینک بولغمه سید ساقط اولوب
 میراندن محروم اولور کذلک بابا بر قز قزداشش اخ لابون ایله یعنی مینک اخ لابونی چونکه
 عصبه در قرابت صاحبیدر اول موجودا مینک اخنت لابنه حصه بوقدر اخ لابون عصبه اولوب
 اخنت لابونی اسقاط ایدر بدیجی حال اخنت لابونیک عصبوت محضه لغیه صورت مسئله سی
 اخنت لابون مینک قری ایله جمع اولسه چونکه عصبه اولور ننگ مصنف اخنت لابونیک حالنی
 ماسبقده بیان ایلدکه عصبوت محضه بنت ایله دیمش ایدی ایدی مینک انا بابا
 بر قز قزداشی مینک صلیبه قری ایله جمع اولوب عصبه اولدقه مینک بابا بر قز قزداشی
 اسقاط ایدر مثلاً بر آدم اولوب بر قری و بر انا بابا بر قز قزداشی و بابا بر قز قزداشی قاله لابون قز
 قزداش بنت ایله عصبه اولوب مال ترک بی ایکسی برل ایکسی لور لرا بابا بابا بر قز قزداش ساقط اولوب
 میراث الیه خراب اخنت لابونیک عصبوت محضه لغیه اخنت لاب ساقط اولور دیدکی بوضو رندر
 * قوله امک حال اوج اوکسی سدر سن ولد ایله و ولد ابن ایله یعنی مینک اوغلی یا خود قری
 قاله یا خود او غلنک ولدی قاله مینک انا سنک حقی سدر سدر و اخوه و اخواند ایلک
 یا خود ارق ایله یعنی انا ناک حقی کذلک سدر مینک ایکه عدد یا دخ زیاده قزداشدری قالوبه
 مینک انا سنه سدر و بریلور بوایکه قزداش مطلقدر کرک قز قزداش و کرک ارک قزداش
 کذلک مینک استر لابون استر لام قزداشدری اولسون همان مینک ایکه یا دخ زیاده
 قزداشی قالور مینک انا سنک حقی سدر سدر کا قال المصنف بوایکه قزداشدر
 کرک ذکر رنده و کرک نوشته و کرک جهنده مختلف اولسوندر کرک متخ اولسوندر
 کرک وارث و کرک ساقط اولسوندر دیدکی کبی * امک ایکجی حال ثلث کل بونکرک
 عدمی قنده یعنی بونکرک کرک مینک ولدی و کرک مینک او غلنک ولدی
 و کرک مینک ایکه عدد مطلقا قزداشدری یوغلیسه امک حقی ثلث کل در یعنی مینک مجموع مالک
 او جوده بری انا سنه و بریلور امک او ججی حال ثلث مایقی اب ایله واحد زوجین ایله
 یعنی انا ناک حقی ثلث مایقی در مینک بابا سی زوجی ایله جمع اولسه یعنی مینک بابا سی
 و انا سی و زوجی قاله یا زوج سی قاله ترکه میتدن اول زوج یا خود زوج حصه لرینی
 الد قد نصکره باقی قان مالک ثلثی مینک انا سی اوز ثلث مایقی دیدکی مصنف بودر
 مثلاً مینک بابا سی و انا سی و زوجی قاله مسئله التی سمدن اولوب نصفیکه او جدر
 زوج و بریلوب باقی قان اوج سمدن بر سهکله ثلث مایقی در انا یه و بریلور یعنی مابا قینک
 ثلثی دیکدر اول باقی اوج سمدن انا ناک بر سه حصه سی حقی قد نصکره باقی قان ایکه سهم
 بابا سنه و بریلور کذلک مینک بابا سی و انا سی و زوج سی قاله مسئله درت سمدن
 اولوب ربی بر سهی زوجیه باقی قان اوج سمدن بر سهی انا سنه که مابا قینک
 ثلثدر و ماعد ایکه سهی بابا سنه و بریلور ایدی انا ناک مایقی الحق بوایکه صورت
 مسئله متحقق اولور اکا بنا مصنف اب واحد زوجین ایله دیوب زوج و زوجیه ایله
 و اب ایل جمع اولوب مسئله لرینه حصه امتیثدر * قوله اما جده ایله واحد زوجین ایله
 ثلثه کل یعنی بوایکه مسئله بابا مقامنده جده اولسه انا ناک حقی ثلث کل در عند ایله خلیفه

باید حال جدا

و محم علیهما الرحمة مثلاً منک اناسی و جدی و زوجی قاله سنده الی سندن اولوب اوج
 سندن زوج الوب و ایکی سندن ام الور که ثلث کل المش اولور اول الی سندن باقی فلان
 بر سه جده ویر یوز کندک منک اناسی و زوجی و جدی قاله انانک حتی ثلث
 کل در ایغنی جمیع زکة منک نشیدر یوحنه بابا ایله جمع اولدیغنی کبی ثلث مابقی و کدر ایدی
 بو ایکی سنده ده جدا بابا کبی اولمده که انا جدا ایله جمع اولسه ثلث کل الور انا بابا ایله جمع
 اولسه ثلث مابقی الور مصنف جدا بخنده جدا بابا کیدر اولدرت سنده ده و کل بابا یه محافلده
 ویدیکه اول درت سنده نک یکجمنی بودر که انا جدا ایله ثلث کل بابا ایله جمع اولسه ثلث مابقی
 الدی و عند الی یوسف ثلث مابقی اما امام الی یوسف قتده جدا ایله بابانک بو سنده جه
 دخی فرقی بودر اما جدا ایله واحد زوجین ایله جمع اوله انانک حتی بابا ایله جمع اولدیغنی کبی
 زوج یا خود زوجنک حصه سندن باقیانک ثلثی الور که ثلث مابقی در بقوله جدا نک حالی
 ایکی اولکیسی سدنل جدا و جدا نک اولاهر برینی تعریف و بیان ایده لم جدا صحیح میت ایدر کند
 بینه ام توسط ایتیمان بیوک بابا در جدا فاسد کند و ایله میت بینه ام کیرن بیوک بابا و جده
 صحیح کند و ایله میت بینه جدا فاسد کیر میان بیوک انا در جده فاسده کند و ایله میت بینه جدا
 فاسد کیرن بیوک انا در ایدی جده صحیح منک اناسنک اناسی وان علت کذلک منک
 بابا سنک اناسی وان علت یعنی بقدر یوقار و کیدر ایسه کسون مثلاً منک اناسنک اناسنک
 اناسنک اناسی وان علت یعنی بقدر یوقار و کیدر ایسه کسون مثلاً منک اناسنک اناسنک
 اناسنک اناسی و کذا و کذا میت ایله کند و بینه جدا فاسد توسط ایدر کند لکن جده صحیح اولور
 اما جده فاسده مثلاً منک اناسنک بابا سنک اناسی کذلک منک بابا سنک اناسنک
 بابا سنک اناسی کبی بو محله جده فاسده یه متعلق سوز یوقدر انکر صاحب فرض و کل ذوی
 الارحام ندر بیان حالی ذوی الارحام بخنده مذکور در جدک حالی دخی ماسبقده شرح و بیان
 اولمش ایدی بس بو محله بحث و کلام جده صحیح در ایدی بو جده صحیح بر اولور سه حتی
 مستقلاً سدر و اگر بر دن زیاده اولور سه کذلک حقاری بر سدر بر وجه مساوات جدره
 اول سدر تقسیم اولور اگر اول جده لر صحیح متخا ذیات اولور لر سه یعنی اول بیوک انا لر بر
 مقابله ده و میت ثلث اولدرتده بر درجه ده اولور لر ایسه مثلاً جده نک بری منک اناسنک اناسی
 و آخر جده بابا سنک اناسی اولسه ایکییده بر درجه ده اولمش اولور مصنفک متخا ذیات ایدی بو معنایه
 پس مال متروکک سدی مزبور تانه ویر یوز اما اول ایکی جده متخا ذیات اولیوب بر لیبی بر درجه
 میت قریب اولسه اول وارث اولوب سدی مستقلاً الور آخر جده ساقط اولور مثلاً
 جده نک بر لیبی منک اناسنک اناسی آخر جده منک بابا سنک اناسنک اناسنک
 اناسی اولسه وارث اناسنک اناسی اولور آخر جده ساقط اولور ننگیم مصنف فرقی بعد ایتمخ
 ایدر یعنی جهندن اولور سه اولسون یعنی میت قریب اولان استر امویا که ناظر قندم اولان
 جده لر اولسون کرک ابو پاکه بابا طر قندن اولان جده لر اولسون اول جده لر وارث اولسون کرک محجوب
 اولسون هر قیسی میت قریب ایسه بعیده اولان جده لر ساقط ایدر اگر جده نک بری ایکی جهندن قریب
 صاحبی اولسه آخر جده بر جهندن قریب صاحبی اولسه عند الی یوسف رحمه الله تعالی ایدان اعتبار

یعنی غیر که سببید عصبه اولور دیکمده بوعصبه بغیره انجی دست کیمده در که امر شو اندند او کی بنشد که
 میثک او غلی ایله عصبه اولور ثانی بنیت الابددر هذا سنه یا اسفند عظام ایله عصبه اولور
 کاهم بقوله تعالی * یوصیکم الله الی آخر ثالث احت لا بویدر اخ لا بویدر عصبه اولور رابع
 احت لا بے اخ لا ب ایله عصبه اولور بقوله تعالی * فان کالوا اخوة رجالا ولنا نلفظ کربل
 حظ الاثنین * ابدی عصبه بغیره لئلا ندن کسبو ذکر اولان دست نفر کیمده در بودخی
 معلوم اوله که غیره عصبه اولان هر حاله صاحب فرض اولیدر یوحه حجر و غیره ایله عصبه
 اولمقد اولدخی عصبه اولماز تنکیم عصبه کت فرزندانی عم عصبه اولمقد عصبه بی دخی عصبه ایدر
 زیر عصبه صاحب فرض دکلدر ذوی الارحام دند * عصبه کت او جنجیسی عصبه مع غیره اول
 انجی در که انشای آخره بولمقد بنا عصبه اولور یعنی عصبه اولمقد شریطی انشای آخره
 اجتماع در اخت لا بوین بنت ایله عصبه مع غیره در یعنی میثک انا بابا بر فرزندانی دخی فری
 فاله اول اخت لا بوین بنت ایله عصبه اولوب فرضا ایکی سهم یافته به اخت لا بوین اولور
 کذلک اخت لا ب بنت ایله عصبه مع غیره اولور بقوله علیه الصاوة والسلام * اجعلوا لاهوت
 مع البنا عصبه * اخت لام بوجدت شریفدن مستشار دیمشدر که اول بنت ایله قسطه
 عصبه اولمقد نره ده قالدی عصبه بغیره ایله عصبه مع غیره بنیده فرق عصبه بغیره ده اول غیر
 دخی عصبه در بغیره ده اول غیر دخی عصبه در اما عصبه مع غیره ده اول غیر عصبه دکلدر تنکیم
 مثال نمایده بنت صاحب فرزند اما مثال اولده بنت ابن ایله معا عصبه در * قوله
 عصبه بنف اول مذکر در که میثه انما و نسبه انشی داخل اولیه او دخی در دست صنفدر
 صنف اول جز میت یعنی میثک او غلی وان سفل یعنی او غلنک او غلی بقدر کیدر ایله کسبون
 صنف ثانی اصل میت میثک باباسی وان غلای یعنی بابا سفلک و دخی بابا سفلک
 بابا سفلک باباسی کذا و کذا بقدر مالیه کیدر ایله که جد و اجدادینه شاملدر * صنف
 ثالث جز اب یعنی میثک بابا سفلک او غلی که میثک فرزندانی دو شروان سفل میثک
 ار فرزندانی او غلنک او غلنک او غلی و کذا و کذا * صنف رابع جز جد میثک *
 بیوک بابا سفلک او غلی که میثک بابا سفلک فرزندانی دو شروان سفل میثک جد میثک جز اول بقدر
 اسفل کیدر ایله کسبون یعنی جد میثک او غلنک او غلنک او غلی و کذا و کذا که میثک غمی زاده لری اولور
 بوعصبه اولا قرب در جلاله ترجیح اولور یعنی قفسی منه در جده و اتصاله قریب ایله بعد اولان
 ترجیح اولوب قریب عصبه اولور و اصحاب فرزندانی باقی نه فالور ایله جمله به اخراج ایدر مثال صنف
 اول میثه اصناف ثلثه باقیه دن فریدر که میثک جزئی او غلیدر جمله سندن اولی و جمله سندن
 ترجیح اولور بوند نصکره او غلنک او غلی وان سفل اصناف ثلثه باقیه دن اولی و محمد
 و بوند نصکره میثک باباسی بابا سفلک بابا سفلک بابا سفلک بابا سفلک بابا سفلک بابا سفلک
 میثک بابا سفلک جزیکه میثک فرزندانی وان سفل بوند نصکره میثک سالف الذکر
 جد میثک او غلنک میثک عمیدری وان سفل عمیدریک او غلنک او غلنک او غلنک او غلنک او غلنک او غلنک
 و کذا عصبه اولور یعنی صنف اول یا اولاد لندن وان سفل وار ایکن اصناف ثلثه
 باقیه عصبه اولور من صنف اول جمله سندن ترجیح اولور کذا کذا صنف ثالث وان معلوم بود

ایکن صفتین باقیمین عصبه اوله مرتبکه عصبه اول موجود اولان صفت ثانیان اولور و کله صفت
 ثالث وار ایکن صفت رابعان عصبه اولماز بودخی معلوم اوله که هر صفتک فرو عصبه
 یعنی اولاد لری بنده دخی قوتیت درجه ایله ترجیح جاری و معتبر در مثلاً مینک او غلنک
 او غلی اولیدر او غلنک او غلنک او غلنک کذاک او غلنک او غلنک او غلی اولیدر
 او غلنک او غلنک او غلنک او غلنک و کذا و کذا مین به درجه قریب اولان
 ولد بعید اولانه تعصیده ترجیح اولور اصناف ثلثه باقیه اولاد لری و فرو عصبه جزایب
 و جزا جد در بوکا قیاس اولنه مین قریبی بعید اولان ارچدر مثلاً مینک قریب ایشی
 او غلری مین قریبی اولیدر که کذاک غمی زاده لری مین قریبی ترجیح اولور و ان
 سفل وان سفل بویه در اگر سوال و اشتباه اولور سه که مین قریب اولن باعث ترجیح
 اولد یعنی صورته ابن الاین وان سفل نیجه بابا به ترجیح اولور که مین قریب اولن
 بابا ده ظاهر در * جواب ابن الاینک سبب ارفی بتویدر که بتون بابا به متقدمدر
 کتب مفصلاته اصناف ثلثه باقیه نکست هر برینک آخره قریب لری نوجه زیا در
 بیان اولنمدر در بونده اندری دخی ذکره حاجت یون خاطر کلان شبهه و اهمه
 دفع ایکن صفت اولک بر وجه تخریج بیان اولندی ثانیاً قوت قرابت ایله ترجیح
 اولور یعنی عصبات مطلقاً مین قریب درجه ده مساوی اولوب قریب درجه ایله
 ترجیح اولنم یعنی صورته مین قوت قرابت ایله ترجیح اولور ذکر کان او انشی
 یعنی مین ایشی جعتدن قریب اولان شخص استر ارکک استر قریب مین بر جعتدن قریب اولان
 ترجیح اولور حکیم لابون ار قریب ایشی لاب ار قریب ایشی کذاک او غلری او غلری به ترجیح
 اولور کذاک لابون ار قریب ایشی بنت ایله عصبه اولد قده لاب ار قریب ایشی دخی معاً
 بولنه ایشی لابون ایشی لاب به ترجیح اولور کذاک اخت لابون بنت ایله جمع اولوب عصبه
 اولد قده ایشی لاب دخی بولنه اخت لابون عصبوت ایله ایشی لاب به ترجیح و عصبه قلمور ایشی لاب
 عصبه اولماز اندرک ایشی لابون مین قوت قرابت لری زیاده اولد یعنی بنا بقوله علی السلام
 ان عیان بنی الام یوار ثون دون بنی العلات * معلوم اوله که قریب درجه اصناف اربعه کذا
 جمله بنده و فرو عصبه علی الاطلاق ملحوظ و معتبر اولد یعنی و استبر ذکر اولان تفصیلات
 گذشته یه مصنف علیه الرحمه بوجهله تقریر و بیان ایدر که * ایدری بو عصبات اربعه اولوب
 درجه ایله ترجیح اولور یعنی یقینی وار ایکن او زاغنه و برطر ثانیاً قوت قرابت ایله ترجیح اولور یعنی
 لابون اولان قریب ایشی کرک ارکک کرک ویشی لاب اولان قریب ایشی اسقاط ایدر
 لابونک قوت قرابتی اولد یعنی بنا مکر که لابون اولان قریب ایشی صاحب فرض اولد یعنی
 قوت قرابت صاحبی قرابت واحده صاحب عصبه اولمقد درجه ترجیح اولور مکر که اول قوت
 قرابت صاحبی صاحب فرض اولد ده حصه مفروضه مقدره سنی اولوب عصبه اول
 قرابت واحده صاحبی اولور مثلاً اخت لابون ایشی لاب کبی بنت دخی اولمقد اخت لابون
 صاحب الفرض اولوب ایشی لاب عصبه اولوب بابا قی یه الور کذاک مینک اعما مینده
 و بابا سنی اعما مینده حکم بویه در که اولاقرب درجه ایله ترجیح اولور بو اصنافک

زو عنده دخی حکم بولید در یعنی اصناف غشیه نکت اولادنده دخی بولید در که اولاد قرب درجه
 ثانیاً قوت قزابت اید ترجیح اولور ننگیم بونکرک علی وجه التفصیل شرح و بیانی مرور
 ایدری * قوله آخر العصبیات مولای عتاقه در یعنی قوله ازاد ایدن کیسه موی و
 دخی مولای عتاقه در بود دخی عصبه در لکن مرور ایدن عصبیه عصبیه سبیه دیر را سبیه
 مولای عتاقه عصبیه سبیه دیر مضطک آخر العصبیات دلوب آخر ایدیه قید ایتکدن
 مرادی عصبیه سبیه مقدم اولد یعنی اشارت در که عصبیه سبیه دن آدم وار ایدن عصبیه سبیه
 وارث اولد مرننگیم اول کتابده مذکور ترتیب و رتبه دن تاخیری ظاهر اولمش ایدری بوند نصکره
 بوفار و ده ذکر اولان ترتیب اوزره یعنی عصبیات اصناف اربعه سنده ذکر اولان ترتیب
 اوزره که ننگیم تفصیل اولمش ایدری مولای عتاقه نکت عصبیه سبیه سید یعنی نکت عصبیه سبیه
 اولان مولاسی قالمیوب لکن مولاسنک عصبیه سبیه سی قالمه مثلاً مولاسنک اوغلی قالمه یا خود بابا
 یا ارکک قزاقشی یا عجمی یا عجمی زاده سی قالمه عصبیه سبیه ده مذکور اولان ترتیب اوزره
 مولاسنک عصبیه سبیه سی واحد بعد واحد وارث و عصبیه اولور ترتیب مذکور که مثلاً مولاسنک
 اولاد جزئی و ان سفلی عصبیه اولور بعده اصلی بعده اصلنک جزئی الی آخره ننگیم بانی سبقت ایدری محقق
 و رتبه سندن انانک برشی یوقدر یعنی طائفه نسواندن حق و لا صاحبه سی اولوب میده عصبیه
 سبیه اولور یوقدره الا ما اعتقن * الا انانک اعتناق ایدن لری یعنی انانکدن قول ازاد ایدن لری
 اول ازاد ایدن لری قوله وارث اولور * او اعتق ما اعتقن * کذلک اول مبتدی اعتناق
 ایدن قول جنسی اولوب قول ازاد ایدیه اول ازاد اولان قوله ازاد ایدن ازاد ایدن
 طائفه سندن الیه اعتناق ایدن لری فوکل اعتناق ایدن لری قوله وارث اولور * او دیرن
 او دیرن دیرن * کذلک اول میت قول جنسندن اولوب دیرن ایدن کیسه دخی قول جنسندن
 اولمفلد الیه دیر ایدن ان ایچون دیکدر * او جرد و معتقن * بونک صورتی برخاننک کولدی
 خاننک انیزه برادرنک ازاد لری جاریه سنی تزوج ایلمه اول جاریه برولد تولد ایدیه اول ولد
 باباسی مادامکه ازاد اولماز بولدک و لاسی اول جاریه نکت مولاسنکد اما ولدک باباسی اولاد
 عبدی اول خاننک اعتناق ایلمه ولدک و لاسی جریبیکله صاحبه و لا اول خاننک اولور یعنی
 ولدک باباسی ازاد اولماز دن مقدم ولد فوت اولور و لاسی اناسنی اعتناق ایدنکد بعد
 الاعتناق وفات ایدر باباسنی اعتناق ایدنکد * او کاتبین * یعنی نشانک کتابته کسمکله
 ازاد اولان قولینک و لاسی الیه آخره بونکر نادر الو قودر لزومی یوخیکن انقاب نفسکد
 معناسی یوقدر وقوع بولد قده مفضلات کتب فرایضندن تحقیق اولور بومجلده بتامه تفصیلی موجب
 احوال خاطر در * کتاب الله ده مقدر اولان سهام التیدر ایکی نوعدر * نوع اول نصف ربع
 ثمن * نوع ثانی نشان ثلث سدس سنده تعجیزه قاعده بود که نوع اولدن نصف نوع
 ثانیکنک کلنه مختلط اوله یعنی ذکر اولان نوع ثانیکنک کلیسی الیه جمع اوله مثلاً سنده
 نوع اولدن نصف صاحبی اولوب نوع ثانیکنک هم نشان هم ثلث هم سدس صاحبی
 اولمش کبی یا بعضه مختلط اوله یعنی نوع اولدن نصف صاحبی اولوب نوع ثانیکنک
 دخی انجی نشان صاحبی اوله یا خود انجی ثلث یا سدس صاحبی اوله اصل مسئله التیدن

بیان کتاب الهده مقدره
 اولان سهام

التبدین قینور طقوزه دکر عول ایدر نوع اولدن ربع نائینک کلنه مختلط اولسه مثلاً ربع نوع
 نائینک جمله سیدله سنده ده جمع اولسه یا خود بعضیه مختلط اولسه یعنی نوع نائیدن بعضیه جمع اولسه
 مسئله اوان ایکیدن قینور اوان بدی به دکر عول ایدر نوع اولدن ثمن نوع نائینک
 کلنه یا بعضیه مختلط اولسه مسئله یکرمی درندن اولور اوتوز ایکمی به دکر عول ایدر
 تفصیل مذکوره تیسرولنه نصفیه حاجت یوق فردا فردا واقع اولسه کند و مخیر جلدند
 قینور یعنی سنده ده مثلاً اجتنی نصف صاحبی اولسه یا خود ربع صاحبی یا خود
 اجتنی سدس صاحبی اولسه و کذا غیره مسئله کند و مخیر جلدند قینور مثلاً نصف مخیرجی ایکدر اصل
 مسئله ایکیدن قینور یا کز ثمن البیجی اولسه ثمنک مخیرجی سکر در اصل مسئله سکر دن
 قینور دیکدر کما قال المصنف نصف ایکیدن ربع درندن ثمن سکر دن ثنائی ثمن اوجدن
 سدس التبدین یا کز نوع اول بری بری جمع اولسه مثلاً سنده ده نصف البیجی و ربع البیجی اولسه
 یا خود ثمن البیجی دخی اولسه مسئله اعظم اجزا سندن قینور یعنی اول جمع اولان سهامات
 تغیری اکثر البیجی سنده ایدن قینور مثلاً نوع نائیدن ثمن و ثنائان و سدس البیجی اولسه
 مسئله التبدین قینور و قس علیه غیره * ایدر معلوم اوله که بوجه کلیه واقع اولان تفصیلات
 مذکوره مینک ترک سکنک کتاب التبدین و مقدره اولان سالف الذکر الی عدد سهام
 مقدره لری حسبیه اصحابی و مستحق لری کیلدر آنغردن صکره اوائل کنابده مذکور مضار
 ثانیه مقتضای مستحق لری کذلک کیلدر آنکدر علم و معرفتی بیانشده ایدی
 آنر جمله تحریرات سالفه دن ظاهر و معلوم اولدی لکن ترک میندن بلاک علی وجه السهولیه
 و آنرک و سکنک سهمی کنده به تعیین و تبیین ایچون علما، فنک ترتیب الیدکری قواعد دخی
 اشارت ایچون مصنف یورر مسئله تفحصینده اصول سبعة محتاج اولور اوجی بین سهام
 و الرؤس یعنی رؤس و ورثه در سهام لری که اصل مسئله دن کند و ورثه اعطا اولان سهام لری
 مثلاً اصل مسئله التبدین سندن اولوب نصف البیجی وارثه اول اصل مسئله دن اعطا
 اولان اوج سهم سدس البیجی وارثه اعطا اولان سدس سهم که بر سحر و کذا
 غیرهما بوندر سهامدر * قوله * دردی بین سهام و الرؤس یعنی اصل مسئله دن رؤس
 و ورثه به اعطا اولان سهام و ورثه دن البیجی طائفه اوزرینه سقیم اولمغه اول ایچ
 طائفه رؤسی بینده درست و جمله نظر اولور عدد رؤس دیدکری عدد ذات و ورثه
 عبارتدر معلوم اوله که بوقاعدک علم و معرفتی تحریر و بیان ایله اهتمام و تقصیده عسرت و مشقت
 مقرر در استا و فنک بر دفعه ارات و عمل و تعلیمی ایله ظاهر و معلوم اولور انقباض چندان محتاج
 اولماز بهمان بوضن جلیده مقصود اصل و مطلوب اقصی بعد اخراج المضار ف مینک ترک سنده
 شرعاً مستحق کیلدر و سابقاً و میراث دن محروم اولان کیلدر در مستحق اولند دخی ترک دن مقداره عقد
 مثلاً ترک نک کلسنه می نصفه می یو خسه ربعه می یو خسه ثنائنه می یو خسه ماباقه می می مستحقدر
 بونری علم و معرفت و تحقیق و تعیین در تکلیف بوشحیرج و بیان و تفصیلاً و تحریر سندن دخی غرض
 اصلی همان بونری کشف و ایضا حدرا کاتبان بیان تقسیم سهامده مؤلفات تحریر ایله کفا
 اولندی * فصل فی ذوی الارحام * معلوم اوله که احوال اربعین نام تألیف

جلیل المنافع آنجنو اصحاب فرائض و عصبیات را از اولوب ذوی الارحامه تفرص
 اولیا مقصد توفیق الله تعالی مرشد الوارثین فی شرح احوال الاربعین اسمیه سی رساله عز نام اندر فرائض
 مسائل مزبوره یتیمه شصت و سه ذوی الارحام است صور مسائل و قواعد کثیره سی بیان
 معترف بالبحر و القصور شرح اولدی و من الله العون والوفیق * ایدی رحم لغتده میت
 ولد و وعا ولد اولان شصت و سه در که مشیمه دید کلیدر من جهة الاولاد فرائض صاحبی
 اولان اقربا من جهة الاصول رحم واحدون ظهور لری مناسبیت ذی رحم و ذوی الارحام
 اطلاق اولمشدر اما شرعه تقریری کتاب الله و سنت و اجماع الیه مقدر حصه سی اولیا
 اقربا میتدر که عصبیاتدن دخی و کلیدر نام ابو حنیفه و اما ماین علیهم الرحمة توریت ذوی الارحام
 ذاهلدر امام شافعی و مالک رحمته الله علیه ذوی الارحامی میراندن محروم و ایدوب
 ترکیب میت المالیه اعطا ایدر و ایدر لری در که جناب حق کتاب میتدر اصحاب فرائض عصبیات
 وارث اولد قریبی بیان اولدی توریت ذوی الارحامی بیان ایدی خبر متواتر دخی یوق پس
 خبر واحد و قیاس الیه توریت ذوی الارحام زیادده علی الکتاب و ایدر بوالای اتفاقا جانر
 و کلیدر دیدر اما حنفیه استدلالده بیور در که جناب کبریا کتاب کریمده و اولی الارحام
 بعضنهم اولی بعض بیور دی ذوی الارحام ایچون مطلقا میراث اولد یعنی منقلم اولدی زیر
 اصحاب فرائض و عصبیات بشقه تفصیل اولمشدر بوندانله مفار وارث اولد قریبی
 میتدر بیور مشدر ایدی ایشو ذوی الارحام درت صنف اول میتک کند و سنت
 منسوب و منتهی اولندر در که اولاد بنات میت و ان سفلیت و اولاد بنات ابن میت
 و ان سفلیتدر ابو صنف اولک احوالیه بیاننده علماء فرائض علیهم الرحمة یدی احتمال
 ایدیدی عدد مسئله یتقسیم ایدوب هر برینک صور تقریری رسم الیه افاده ایدر
 تفصیلی بودر که ایشو صنف اولدن آنجنو بر بقربولنسه مذکر اکان او موتنا جمله
 ترکیب او کیمسه احراز ایدر بو ظاهر در اما متعدا و لوبس بر قاج کیمسه بولنسه
 میت جمله سندن ققیسی یقین ایسه اول وارث اولور

صورته مسئله سی

مثلا	میت	بنت البنت اولان	رحیمه بر درجه اقرب و میراثه اولی در
	بنت	ابن	بو صورته مسئله اولی تغییر ایتدی لک
	بنت رحیمه	بنت	ایشو صنف اولدن بر قاج کیمسه بولوب میت
	وارث	بنت	قربانده درجه ده مساوی اولسه کن ایچونده
			ولد وارث بولنسه او کیمسه اولدی در اما محرومدر
صورته مسئله ثانیه بودر	میت	ابن	اما اگر ایشو صنف اولدن بولنن اقربا جمله سی درجه ده
	بنت	بنت	مساوی اولسه استر جمله سی ولد وارث اولسون استر
	بنت	ابن	جمله سی ولد وارث اولسون پس حکم مشوله در که صنف اصول
	ولد وارث اولی		متعد اولور و اعتبار ایدان فروعدر بالاتفاق فروع که بطلن اخیر ده

آخر ده دخی موجود اولان اولاده دیر که هر بطن یا تختد واقع بطنده کی اولادک اصبیدر اگر اصل
 ذکورت و انوشده متحد اولور سه یعنی جمله اصول مذکور اولور سه یا خود جمله مؤنث اولور سه که
 مختلف اولور سه اعتبار ایدان فروع در بعضی فروع نه صفت ایله ونه حال ایله بولنده
 اعتبارا که اگر صفت ذکورت ایله بولنده ذکورتیه اعتبارا ایکی سهم ویریلور
 صفت مؤنث ایله بولنده انوشته اعتبارا بر سهم ویریلور

صورت مسئله نالسه بود

میت بنت ابن	میت بنت ابن	میت بنت ابن	میت بنت ابن	میت بنت ابن	میت بنت ابن
اشبواج صورت کلیسی ولد و ارث اولد قری و بیج برسی ولد و ارث اولد قری صور نرالیله اصولی ذکورتیه متحد و انوشده متحد اولد قری صور نرته امام محمد ابو یوسف ایله اتفاق ایلد قری عنده اتحاد و الاصول معتبر الایدان فروع دید کی صور نرته اما اگر اشبواج مختلف اولدن اولان اقرباء مذکوره درجه ده مساوی اولوب اما اصولی ذکورت و انوشده متحد اولوب مختلف اولسه استر اختلاف اصول بطن واحد ده اولسونکه					

مثلا میت بنت ابن	استر اختلاف بطون کنیده اولسونکه بجامه اشبو	میت بنت ابن	میت بنت ابن
مثلا میت بنت ابن	استر اختلاف بطون کنیده اولسونکه بجامه اشبو	میت بنت ابن	میت بنت ابن

بو صورت یکیکه اختلاف ایکی بطنده در کذا و کذا استر اختلاف اوج بنش کر بطنده اولسون
 امام یوسف عنده اتفاق اصولده حکم نه ایسه اختلاف اصولده دخی حکم اولیه در که اعتبارا بنی
 ایدان فروع در فرو علی ذکورت بولند ایسه ایکی سهم ویریلور اناث بولند ایسه بر سهم ویریلور دیو
 بیوردی امام یوسف کن فروع علی و جهاتری بنی اولون شر طدر ذکر اولان مسائل بنی یوحسه
 فروع و جهاتری متعدد و مختلف اولسه حکم بنیه در تفصیل مسئله سادسه و سابعه ده کلور
 اما امام محمد اصول صفتیه متحد اولور سه یعنی ذکورت و انوشده متحد اولور سه سوز یوق اعتبار
 ایدان فروع در نیکیم مسئله نالسه ده تصور اولندی کن اختلاف اولور سه ایدان فروع اعتبارا و بنیو بنی
 اصول نیک حقی نه ایسه اولایعین و تخصیص اولوب نیه بالغ اولور سه فروع نیه تنزل اولور اصول هر
 حالده معتبر در بیوردی نیکیم اصحاب کرین عنوان الله تعالی علیه جمیع عمته تنشان حالیه بنیه حصه
 اعطایت یلر صغیر اولد کی صلده اعتبار بیوردی زیر اعمته میتک بابا سنک فرزند اشیدر حالت
 ان سنک فرزند اشیدر اگر اصلدی معتبر اولسه میتک بابا سی طرفدن اولانه ایکی سهم ناسی طرفدن اولانه
 بر سهم ویریلر ایدی بلکه ایدان نیه اعتبارا بر سهم ویریلور دیو بو استدلال بیوردی پس امام یوسف

عند اختلاف الاصول مخالفت بغير مشرع نكیم اتفاق اصوله متفق اولدیر كما ذكرنا معلوم اولدك انجبو
 اختلاف اصول بطون مختلفه ده دخی اولی احتمالی اولمغه نصیحی بیا ز قواعد مبسدر زیر امام محمد
 عند اختلاف صفة الاصول امام یوسفه مخالفت بغير دلیل امام محمد کوره تفصیل احکامده
 اصول خمس تغییر ایند کبری قواعد ضبط و اعمال محتاج اولدی اولکی قاعده اختلاف قننی بطنده
 ایسه اول بطنده قسمت اینک * ایکنی ذکورن بشقه طائفه اثنا بشقه طائفه اینک *
 اوینچی اختصار ابدان ممکن ایسه اختصار ابدان اینک * در دینی اختصار سهام ممکن
 ایسه اختصار سهام اینک * بشیخی بطن اخیره اختصار سهام و اختصار ابدان ممکن ایسه
 اینک کدر و بواسطه خمس دن ما عد علم و معرفتی اہم قواعد دندر که اصل مسئلہ رؤس رتہ و
 قینور کذلک عند الامکان ذکور بسط اولوب بر این یکی بنت عد اولور بسط و طنہ ذکور
 تقدیریه دیر لر غیر بسط و طنہ ذکور تحقیقہ دیر لربا دخی ممکن اولان یرده قصر اولوب ایکی بنت
 بر عد اولور مقصورہ نبات تقدیریه اصلہ نبات تحقیقہ دیر لربا کذلک عدد ذکور عد و اثنا مساو
 اولسه مسئلہ اوچدن قینور عدد و ذکور عدد اثنا یک ثمنی اولسه مسئلہ بشدن قینور کذلک
 بر بطنده ذکور بر طائفه اثنا بر طائفه قلند قده طائفه تحقیقہ ایله طائفه تقدیریه بیطنده
 موافقت اولسه عدد رؤسک و فقی مباینت اولسه عدد رؤسک کلی اصل مسئلہ قینور
 معلوم اولدک اشبو قواعدک فہم و اتفاق فی صورت مسئلہ سنی نصیح ایله اسان اولدیفہ نبات
 صورت مسئلہ سنی نصیح ایله بر قواعدک اجرا سنہ و شرح و بیانہ مبادرت اختیار
 اولمشدر ایمدی صورت مسئلہ سنی قاعده اول اشبو صورت کدر

مثلا میت
 بنت
 بنت
 ابن
 بنت

بوصورته اختلاف بطن ثانیہ اولدی اصل مسئلہ
 ذوی الارحامہ چونکہ عدد رؤسندن قینور بطن ثانیہ
 اولان ابنی بسط ایلدک ایکی بنت اولدی بر دینی بنت
 وار جملہ اوچ عدد اولدی اصل مسئلہ اوچدن اولدی ایمدی اصول خمس دن اختلاف اولان
 بطنده تقسیم دیر کبری قاعده اولی صورت بودر که ایکی سهم ابنہ و بر سهم بنتہ دیر لری بطنده اینک
 حصہ سنی ایکی سهم بنتہ کہ بنتہ تنزل اولوب کذلک بنتک حصہ سنی اولان بر سهم فرعی ابنہ تنزل و
 اعطا اولدیکہ بوصورته اختلاف اینی بطن ثانیہ اولدی و اگر اختلاف بطن ثانیہ اولور ایسه
 تقسیم دخی اول و دینی بطنده اولور

* صورت بودر *

مثلا	میت	مسئلہ	پس مسئلہ اوچدن اولوب ایکی سهمی
بنت	بنت	بنت	ابنہ و بر سهمی بنتہ و بر یلوب فروعلینہ
ابن	ابن	ابن	تنزل اولور کذلک اختلاف اینی بطن خامسہ
بنت	بنت	ابن	یا سادسہ و کذا و کذا اولسه بوکایا س اولہ اماکر
ابن	ابن	ابن	اختلاف بر بطنده اولوب بر قاج بطنده اولسه
			اشبو صورت کبیدہ

اصل مسئله

مثلا

میت

۵
۹
۱۰
۰۴
۵۰

ابن
ابن
بنیت
ابن

بنیت
بنیت
بنیت
بنیت

بنیت
ابن
بنیت
ابن

بنیت
بنیت
بنیت
بنیت

ایمدی بوسلده اختلاف بطن اولده و بطن ثانیه اولدی تصحیح بو وجهه درکه بطن اولده بر عدد
ابنی بسط ممکن اولمغه بسط المدرک ایکی اولدی و کذلک بطن مزبورده اولان اوج عدد
بنیت ایندیش عدد اولدی پس اصل مسئله بنیحدن قیلنوب ایکی سهمی ابنه ویرلدی
اوج سهمی اوج نفر بناته اعطا اولندی بر طائفه اوج بناته دخی بشقه بر طائفه دیگر بعده
طائفه ابنه ویریلان ایکی سهم مستقیم اولمغه بطن ثانیة اذن بطن اخیرده کی ابنه تنزیل اولندی
اما طائفه بناته اعطا اولان اوج سهم ایکنجی بطنده طائفه مزبوره تختنده اولان برابنده
ایکی بنته میان اولمغه ایکی بنیت قطره اولنوب بر عدد بنیت تقدیریه قیلنوب
طائفه مزبوره اولان برابنده جمله سی ایکی اولوب اصل مسئله یه ایکی ضرب اولندقه اصل
مسئله اون عدده بالغ اولور بعده طائفه اولی اولان ابناک اشاعیده فرعه تنزیل اولنان
ایکی سهم اصل مسئله یه ضرب اولنان ایکی عدده ضرب اولندقه درت سهم ابن فرعه ویریلوب
اصلنده دخی بدنده ایکی سهم اولمغه حصه سی التي سهمه بالغ اولور کذلک طائفه ثانیه یه اعطا اولن
اوج سهم دخی مرقم ایکی عدده ضرب اولندقه التي عدد ایدراوجی طائفه ثانیه اولان ابناک فرعی
ابنه تنزیل اولنوب اوجی دخی کذلک طائفه ثانیه ده واقع ایکی بنیت تختنده بطن ثانیه کی
ایکی عدد بنیت تنزیل اولنوب مراد اولندقه اوج سهم ایکی بنته میان اولمغه ایکی عدد رؤس
اصل مسئله یه ضرب اولندقه مسئله یکری یه بالغ اولور طائفه اولی فرعی بدنده اولان درت سهمی
ایکی یه ضرب ایله سکر سهم فرعه واقع اوکی ابنه ویریلور بعده طائفه ثانیه اولان ابناک بدنده
اولان اوج سهم دخی ضرب ایله التي سهم فروعه اولان ابن ثانی مزبوره اعطا اولور بعده
بطن ثانیه طائفه ثانیه بدنده اولان اوج سهم دخی ایکی یه ضرب ایله التي اولوب
فرعه اولان ایکی بنته اوچر عدد تنزیل واعطا اولور جمله سهام یکری یه بالغ اولور که اوکی ابنه
سکر ایکنجی ابنه التي بناته اوچر سهمدن التي سهم جمله یکری سهمه بالغدر ایمدی بوسلده تصحیح
اصول خمس دن اوج عدد قواعد مراعات واجرا اولنوب اولدی معنای قواعد
مزبوره دخی شرح و تفهیم اولندی ایمدی امام محمد رحمته بطون مختلفه اولان اصوله
اعتبار ایله بوجه اوزره تصحیح ذاهیب اولدی و علیه الفستوی اما امام یوسف
رحمه الله اصوله اعتبار ایتمیوب ایکنجی فروعه اعتبار ایله
فروعه اولان ایکی ابنه ایکی سهم ایکی بنته بر
سهم ویروب اصل مسئله یه
التي سهمدن فلهدر
تمت

بسم الله الرحمن الرحيم

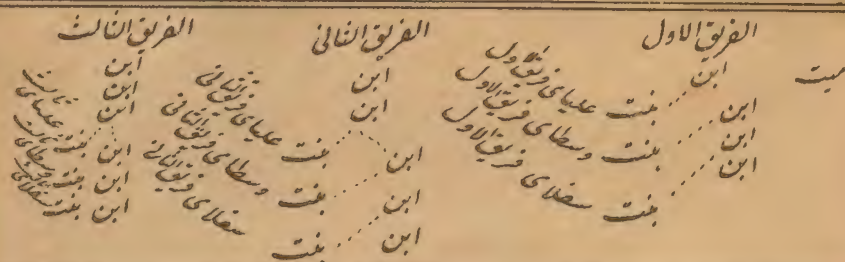
الحمد لله حمد الشاكرين * والتسليوة والسلام على خير البرية محمد وآله الطيبين الطاهرين * قال النبي صلى الله تعالى عليه وسلم تعلموا الفرائض علموا الناس فانها نصف العلم * قال علماء نازحهم الله تعالى بركة الميت حقوق اربعة مرتبة اولها يدايته بجميعة وكيفية بلا تبذير ولا تقصير ثم تقضي ديون من جميع ما بقي من ماله * ثم تنفذ وصاياه من ثلث ما بقي بعد الدين من ماله ثم يقسم الباقي بين ورثته بالكتاب السنة واجماع الامة * فيبدأ باصحاب الفرائض هم الذين لهم سهام مقدرة في كتاب الله تعالى * ثم بالعصيات من جهة النسب والعصبة كل من يأخذها ابقت الفرائض عند الانفراد يخرج جميع المال ثم بالعصبة من جهة السبب هو مولى العتاقة ثم عصبة ثم الرود على ذوى الفروض النسبية بقدر حقوقهم ثم ذوى الارحام ثم مولى الموالاة ثم المقر له بالنسب على الغير بحيث لم يثبت نسب باقراره من ذلك الغير اذ اقامت المقر على اقراره ثم الموصى لغيره ثم

بيت المال * فضل * المانع من الارث اربعة * الرق * وافرأ كان او ناقصاً

* والقفل الذي يتعلق به وجوب الفضا من الكفارة واختلاف الدينين اختلاف الدارين حقيقة كالحرج والذمي او حكماً كالسلمان والذمي او الحربين من ارباب مختلفين والدارانما يختلف باختلاف المنعة والملك لا تقطع العصبة فيما بينهم باب معرفة الفروض مستحقها

الفروض المقدرة في كتاب الله تعالى ستة * النصف * والرابع * والثمن * والثنتان * الثلث * والسدس * واصحاب هذه السهام اثني عشر نفر اربعة من الرجال واثم الابن الصحيح وهو اب الاب وان علوا والاخ لام والزوجة والابنة والابن وان سفلت والاخت لاب وام والاخت لاب والاخت لام والام والاخت لاب والاخت لام والاخت لام والاخت لام لا يدخل في نسبتها الى الميت جد فاسد * اما الاب * فله احوال ثلث الفرض المطلق * وهو السدس * ذلك مع الابن او ابن الابن ان سفل والفرض العصب معاً وذلك مع الابنة او ابنة الابن وان سفلت والعصب المحض عند عدم الولد وولد الابن وان سفل والجد الصحيح وهو الذي لا يدخل في نسبة الى الميت ام كالا ب الا في اربع مسائل وستذكرها ان شاء الله تعالى وليسقط الحمد بالا ب لان الاب اصل في قرابة الى الميت واما لا اولاد

واما لاول والام فا حوال ثلث السدس للواحد والثلث للاثنين فصاعداً ذكورهم وانثاهم
 في النصف والاسحقاق سواء ويسقطون بالولد وولد الابن وان سفل وبالا لـ واحد
 بالاتفاق * واما الزوج فحالتان النصف عند عدم الولد وولد الابن وان سفل ^{والابن عند الوجود} فصول
 النساء * للزوجات حالتان الربع للواحدة فصاعداً عند عدم الولد وولد الابن وان سفل ^{والابن عند الوجود} النصف
 مع الولد وولد الابن وان سفل * واما لبناب الصلب فا حوال ثلث النصف للواحدة والثلثان
 للاثنين فصاعداً ومع الابن المذكور مثل حظ الانثيين وهو يعصبهن بنات الابن كبنات الصلب لكن
 احوال الست النصف للواحدة والثلثان للاثنين فصاعداً عند عدم بنات الصلب لمن السدس
 مع الواحدة الصلبة كعملة لثنتين ولا يرثن مع الصليبين الا ان يكون بحد انهن او سفل منهن علم
 والباقي منهن المذكور مثل حظ الانثيين ويسقطن بالابن ولو ترك ثلث بنات ابن بعضهن سفل من بعض
 وثلث بنات ابن ابن اخر بعضهن سفل من بعض فثلث بنات ابن ابن اخر بعضهن سفل من بعض بهدرة

العليان من الفرق الاول لا يوزيها احد الوسلي من الفرق الاول لا يوزيها العليان من الفرق الثاني
 السفلي من الفرق الاول لا يوزيها الوسطي من الفرق الثاني والعليان من الفرق الثالث السفلي
 الثاني يوزيها الوسطي من الفرق الثالث السفلي من الفرق الثالث لا يوزيها احد
 اذا عرفت هذا فنقول للعليان من الفرق الاول النصف والوسلي من الفرق الثاني السدس كعملة
 لثنتين ولا يرثن السفلي الا ان يكون معهن علم فيعصب من كانت بحدته ومن كانت فوقه علم
 يكن ذات سهم ويسقط من دونه واما الاخوات لاب وام فا حوال خمس النصف للواحدة والثلثان
 للاثنين فصاعداً ومع الاخ لا يرثن ام المذكور مثل حظ الانثيين يعصن عصبته به لستوائهم في القرابة
 الى الميت ولهن الباقي مع البنات او مع بنات الابن لقوله عليه السلام * اجعلوا الاخوات مع
 البنات عصبته والاخوات لاب كالاخوات لاب وام ولهن احوال السبع النصف للواحدة و
 الثلثان للاثنين فصاعداً عند عدم الاخوات لاب وام ولهن السدس مع الاخ لا يرثن كعملة
 لثنتين ولا يرثن مع الاخوات لاب وام الا ان يكون معهن اخ لاب فيعصبهن الباقي منهن المذكور مثل
 حظ الانثيين والسادسة ان يعصن عصبته مع البنات او بنات الابن كما ذكرنا وبنو الاعيان في بنو العلاء
 كلهم يسقطون بالابن وابن الابن وان سفل وبالا لـ واحد بالاتفاق وبالجدة عند ابى حنيفة رحمه الله يسقط
 بنو العلاء ايضا بالاخ لاب وام اذا صار رت عصبته مع البنات او مع بنات الابن واما لام فا حوال
 ثلث السدس مع الولد وولد الابن وان سفل او للاثنين من الاخوة والاخوات فصاعداً من أي جهة
 كانا وثلث الكل عند عدم هؤلاء المذكورين وثلث ما يبقى بعد فرض احد الزوجين ذكراً في المستثنين ورج

والبنين وزوجة والبنين ولو كان مكان الاب جد فلام ثلث جميع المال عند ابي يوسف فان لها ثلث الباقي وللجدة السدس لام كانت اولاب واحدة كانت او اكثر اذ كن ثابتات متحاضيات في الدرجة ويسقطن كلهن بالام والابويات ايضا بالاب وكذلك بالجد الام الاب وان علت فانها رثت مع الجد لانها ليست من قبلة والقر في من اى جهة كانت تحجب البعدي من اى جهة كانت وارثه كانت القر في او محجوبة وان كانت جدة ذات قرابة واحدة كام ام الاب والاخرى ذات قرابتين او اكثر كام ام الام وهى ايضا ام اب الاب يقسم السدس بينهما النضا فاعند ابي يوسف رحمه الله باعتبار الابان وعند محمد اثلاثا باعتبار الجهات بهذه الصورة

* باب العصباء * العصباء النسبية عصبته

بنفسه وعصبته بغيره وعصبته مع غيره * اما العصبته بنفسه فكل ذكر لا تدخل في نسبته الى الميت انثى وهم بغيره

ام
اب
ام
ام

اصناف جزاء الميت واصله وجزاء ابيه وجزء جده الاقرب فالاقرب يرجحون بقرب الدرجة اعني اولهم بالميراث جزء الميت اى البنون ثم بنوهم وان سفلوا ثم اصله اى الاب ثم الجد اب الاب وان علا ثم جزء ابيه اى الاخوة ثم بنوهم وان سفلوا ثم جزء جده اى الاعام ثم بنوهم وان سفلوا ثم يرجحون بقوة القرابة اعني به ان ذالقرايبين اولى من ذى قرابة واحدة ذكر كان او انثى لقوله عليه السلام ان اعيان بنى الام يتوارثون دون بنى العلات كالاخ لاب وام او الاخت لاب وام اذا صار عصبته مع البنت او بنت الابن اولى من الاخ لاب وابن الاخ لاب وام اولى من ابن الاخ لاب وكذلك الحكم في اعام الميت ثم في اعام ابيه ثم في اعام جده * اما العصبته بغيره * فاربعة من النسوة وهن الاتى فرضن النصف والثلاث يرضن عصبته باخوتهن كما ذكرنا في حالاتهن ومن لا فرض لها من الاناث واخوها عصبته لا تصير عصبته باخيها كالعامة والمال كله لهم دون العمة واما العصبته مع غير كل انثى تصير عصبته مع انثى اخرى لا حث مع البنت كما ذكرنا * آخر العصباء * مولى العتاقة ثم عصبته على الترتيب الذى ذكرنا لقوله عليه السلام الولاء كحمية النسب ولا شئ الا انما من ورثة المعتق لقوله عليه السلام ليس للنساء من الولاء انما اعتقن او اعتق من معتقن او كاتب من كاتبين او دبرن او دبرن من دبرن او جروا معتقن او معتق معتقن ولو ترك بالعتق وابنه عند ابي يوسف رحمه الله سدس الولاء لاب والباقي لابن ولو ترك ابن المعتق وجده الولاء كله لابن بالاتفاق ومن ملك ذارحم محرم منه عتق عليه وولاه له كثلث ثبات لكبرى ثلثون وبنار والصغرى عشرون وبنار فاشترنا اياهما باخمسين ثم مات الاب وترك شيئا فالثلثان بينهما اثلاثا بالفرض ابا في بين مشترى الاب اخا شيئا بالولاء ثلثة اخا لكبرى وخمسة للصغرى ونقص من خمسة واربعين

* باب المحجب *

على نوعين محجب نقصان وهو محجب عن سهم الى سهم وذلك لمحبة نقر لزوجة ومن والام وبنت الابن والاخت لاب وقد مر بيان واجب حرمان والورثة فيه فليعاجز فزلق لا يحجبون بحال البنت وهم ستة الابن والاب والزوجة والبنت والام والزوجة وفريق يرتون بحال ويحبون في حال وهذا مبنى على اصلين احدهما ان كل من بدله الى

الى الميت الشخص لا يرث مع وجود ذلك الشخص سوى او نداد الام فانه يرثون معها لعدم احتفاظها
جميع الزكوة والثاني الاقرب فلا قرب كما ذكرنا في العصباء والمحروم لا يحب عندنا وعند ابن مسعود
رحمة الله يحب حب النقصان كما كافر والقائل والرفيق والمحجوب يحب بالاتفاق كالاثنين
من الاخوة والاخوان فصاعدا من اي جهة كانا لا يرثان مع الاب وتكون تحييان الام من الثلث

في السدس * باب * مخارج الفروض اعلم ان الفروض المذكورة نوعان * الاول
النصف والرابع والثلث والثاني الثلثان والثلث والسدس على التضعيف والتضيق فاذا
جاء في المسائل من هذه الفروض احاد او اجزاء فخرج كل فرض سميته الا النصف فانه من اثنين
كالربع من اربعة والثلث من ثمانية والثلث من ثلثة او اجزاء ثلثة او ثلثي او ثلث وها من نوع واحد
فكل عدد يكون مخرجاً يكون كذلك العدد ايضا يكون مخرجاً للنصف ذلك الجذر ولا ضاعفا كالمسألة
وهي السدس للنصفه واصنف ضعفه واذا اختلف النصف من الاول بكل الثاني او
ببعضه فهو من ستة واذا اختلف الربع بكل الثاني او ببعضه فهو من اثني عشر واذا اختلف
الثلث بكل الثاني او ببعضه فهو من اربعة وعشرين * باب * العول العول ان يزد على
المخرج من اجزائه اذا ضاق عن فرض اعلم ان مجموع الخارج سبعة اربعة منها لا يقول للاثنتان و
الثلثة والاربعة والثمانية وثلثة منها يقول الثلثة تقول الى عشرة وترأ شفعاً واثني عشر تقول الى
سبعة عشر وترأ لاشفعاً واربعة عشر تقول الى سبعة وعشرون عولاً واحداً في المسألة
المشترية وهي امرأة وبنات وابوان ولا يزد على هذا الا عند ابن مسعود فان عنده يقول الى واحد

وثلاثين * فصل * في معرفة القائل والداخل والتوافق والتباين بين العددين تأمل العددين
كون احدهما مساوياً للآخر وتداخل العددين المختلفين اليعدهما الاكثر اي يقبض او تقول ان يكون اكثر
العددين مقسماً على الاقل قسمه صحيحاً او تقول ان زيد على الاقل مثله او مثاله مساوياً للاكثر
او تقول ان يكون الاقل جزء الاكثر مثل ثلثة وتسعة وتوافق العددين ان لا يعدهما الاكثر ولكن
بعدهما عدد ثالث كالثمانية مع العشرين لكن بعدهما اربعة فهما متوافقان بالربع لان
العدد العاد مخرج الجذر الوافي وتباين العددين ان لا يعدهما العددين معاً عدد ثالث كالسبعة
مع العشرة وطريق معرفة التوافق والتباين بين العددين المختلفين ان يقبض من الاكثر
بمقدار الاقل من الجانبين مرار حتى اتفقا في درجة واحدة فان اتفقا في واحد فلا
وفق بينهما وان اتفقا في عدد فهما متوافقان في ذلك العدد ففي الاثنين بالنصف وفي الثلثة
بالثالث وفي الاربعة بالربع هكذا الى العشرة وفيما وراء العشرة يتوافقان بجزء اعني في احد عشر جزء
من احد عشر وفي خمسة عشر جزء من خمسة عشر فاعبر هذا * باب الصحيح * يحتاج في

تصحيح المسائل الى سبعة اصول ثلثة بين السهام والروس اربعة بين الروس والروس * اما
الثلثة فاحدها ان تكون سهام كل فريق مقسمة عليهم بلا بكرة فلا حاجة الى الضرب كابوين
وبنتين والثاني ان يكون الكسر على طائفة واحدة ولكن بين سهامهم وروسهم موافقة
فيضرب وفق عدد رؤسهم في اصل المسألة وعولها ان كانت عاقله كابوين واكثر
بنات او زوج وابوين وست بنات والثالث ان لا يكون بين سهامهم وروسهم

موافقة في ضرب كل عدد رؤسهم في اصل المسئلة كزوج وخمس حوات لاب وآما
 الاربعة احدها ان يكون الكسر على القسمة او اكثر ولكن بين اعداد رؤسهم ثمانية فالحكم فيها
 ان يضرب احد الاعداد في اصل المسئلة مثل ست بنات وثلاث جدات وثلاثة اعمام والثاني
 ان يكون بعض الاعداد متاخلا في البعض فالحكم فيها ان يضرب اكثر الاعداد في اصل المسئلة
 مثل في اربع زوجات وثلاث جدات واثنى عشر عمّا والثالث ان يوافق بعض الاعداد بعضا فالحكم فيها
 ان يضرب في احد الاعداد في جميع الثاني ثم ما بلغ في وفق الثالث ان وافق المبلغ الثالث والا
 فالمبلغ في الثالث ثم في الرابع كذلك ثم المبلغ في اصل المسئلة كاربعة زوجات وثمانى عشر بنتا و
 خمس عشرة جدة وستة اعمام والرابع ان يكون الاعداد متباينة لا يوافق بعضها بعضا فالحكم فيها ان يضرب
 احد الاعداد في جميع الثاني ثم ما بلغ في جميع الثالث ثم ما بلغ في جميع الرابع ثم ما جتمع في اصل المسئلة كما مر بين
 وست جدات وعشر بنات وسبعة اعمام * فصل * واذا اردت ان تعرف نصيب كل
 فريق من التصحيح فاضرب ما كان لكل فريق من اصل المسئلة فيما ضربته في اصل المسئلة واذا اردت
 ان تعرف نصيب كل واحد من احاد ذلك الفريق فاقسم ما كان لكل فريق من اصل المسئلة على
 عدد رؤسهم ثم اضرب الخارج في المضروب فالحاصل نصيب كل واحد من احاد ذلك الفريق
 وجه آخر وهو ان يقسم المضروب على اى فريق شئت ثم اضرب الخارج في نصيب الفريق
 الذى قسمت عليهم المضروب فالحاصل كل واحد من احاد ذلك الفريق وجه آخر وهو ان
 النسبة وهو الاوضح وهو ان تنسب سهام كل فريق من اصل المسئلة الى عدد رؤسهم منفردا
 ثم تقطى بمثل تلك النسبة من المضروب لكل واحد من احاد ذلك الفريق

فصل في قسمة التركة بين الورثة والغراء

اذا كان بين التركة والتصحيح مباينة واضرب سهام كل وارث من التصحيح في جميع التركة ثم قسم
 المبلغ على التصحيح اذا كان بين التصحيح والتركة موافقة فاضرب سهام كل وارث من التصحيح في وفق
 التركة ثم قسم المبلغ على وفق التصحيح فالخارج نصيب الوارث في الوجهين هذه المعرفة نصيب كل
 فرد واما لمعرفة نصيب كل فريق فاضرب ما كان لكل فريق من اصل المسئلة في وفق التركة ثم
 اقسام المبلغ على وفق تصحيح المسئلة ان كان بين التركة والمسئلة موافقة وان كان بينهما مباينة فاضرب
 في كل التركة ثم قسم الحاصل على جميع المسئلة فالخارج نصيب كل الفريق في الوجهين وآما
 في قضاء الديون فدين كل غريم بمنزلة سهام كل وارث في القمل ومجموع الديون بمنزلة التصحيح

فصل في الخارج

ومن صلح على شئ من التركة فاطرح سهامه من التصحيح ثم قسم باقي التركة على السهام الباقين كزوج
 وام وعم فصالح الزوج على ما في ذمته من المهر وخارج من البين فيقسم باقي التركة بين الام وعم
 اثلاثا بقدر سهامها سهام الام وسهم للعم

* باب الرد *

الرد ضد العول وهو ما فضل عن فرض ذوى الفروض ولا يستحق له رد على ذوى الفروض
 بقدر حقوقهم الاعلى الزوجين وهو قول عامة الصحابة رضي الله عنهم وبه أخذ اصحابنا وقال يدين ثلث
 انفاضل بيت المال به اخذ مالك والثاني في رحمهم الله تعالى * ثم مسائل الباب اقسام اربعة احدها

احدا ان يكون في المسئلة جنس واحد من ير عليه عند عدم من لا ير عليه فاجعل المسئلة من عدد رؤسهم
 كما اذا ترك بنتين او اختين او جدتين فاجعل المسئلة من اثنتين والثاني اذا اجتمع في المسئلة جنسان
 او ثلثة اجناس من ير عليه عند عدم من لا ير عليه فاجعل المسئلة من سهامهم اعني من اثنتين
 اذا كان في مسئلة سدسان او من ثلثة اذا كان ثلث وسدس او من اربعة اذا كان نصف سدس
 او من خمسة اذا كان ثلثان وسدس او نصف وسدسان او نصف وثلث والثالث ان يكون مع
 الاول من لا ير عليه اعط فرض من لا ير عليه من اقل محارجه فان استقام الباقي على عدد رؤس
 من ير عليه كزوج او ثلث بنات وان لم يستقم فاضرب وفق رؤسهم الباقي في مخرج فرض من لا ير
 عليه كزوج وست بنات والا فاضرب كل رؤسهم في مخرج فرض من لا ير عليه فالمبلغ
 لتقسيم المسئلة كزوج وخمس بنات والرابع ان يكون مع الثاني من لا ير عليه فاقسم الباقي من مخرج
 فرض من لا ير عليه على مسئلة من ير عليه فان استقام فيها وهذا في صورة واحدة وهو ان
 يكون للزوجات الربع كزوجة واربع جدات وست اخوات لام وان لم يستقم فاضرب
 جميع مسئلة من ير عليه في مسئلة من لا ير عليه فالمبلغ مخرج فرض الفرضين كما ربع زوجات
 وست بنات وست جدات ثم اضرب سهام من لا ير عليه في مسئلة من ير عليه في سهام
 من ير عليه فيما بقي من مخرج فرض من لا ير عليه وان انكسر على البعض صحح المسئلة بالاصول المذكورة

* باب مقاسمة الجدة

قال ابو بكر الصديق رضي الله عنه ومن تابعه من الصحابة رضي الله عنهم بنوا الاعيان وبنوا
 العلات لا يرثون مع الجدة وهو قول ابى حنيفة وبه يفتي وقال زيد بن ثابت رضي الله عنه يرثون
 مع الجدة وهو قولهما وما لك والشافعي رحمه الله وعند زيد بن ثابت رضي الله عنه للجدة مع بني الاعيان
 والعلات افضل لامر من المقاسمة ومن ثلث جميع المال وتقسيم المقاسمة ان يجعل الجدة في القسمة
 كاحد الاخوة وبنوا العلات يدخلون في القسمة مع بني الاعيان اضرار الجدة فاذا اخذ الجدة نصيبه بنوا العلات
 يخرجون من البين خابئين بغير شيء والباقي لبني الاعيان الا اذا كانت من بني الاعيان أخت
 واحدة اخذت فرضها نصف الكل بعد نصيب الجدة فان بقي شيء فلبني العلات والا فلا شيء لهم فجاءت
 لابن ام واخنتين لابن بقي للاختين لابن عشر المال وتصح من عشرين ولو كانت في هذه المسئلة أخت
 لابن لم يبق لها شيء واذا اختلف بهم رؤسهم فليجد هنا افضل الامور الثلثة بعد فرض في السهم المقاسمة
 كزوج وجدواخ واما بنت ما يبعي كجد وجدة واخت واخوين واما سدس الجميع كجد وجدة وبنت واخوين
 ولو كان ثلث الباقي للجدة وليس للباني ثلث صحيح فاضرب مخرج الثلث في اصل المسئلة فان ترك زوجا وجدا و
 بنتا واما واخنا لاب وام او لاب فالسدس خير للجدة وتقول المسئلة الى ثلثة عشر ولا شيء للاخت اعلم
 ان زيد بن ثابت لا يجعل للاخت لاب وام او لاب صاحبة فرض مع الجدة الا في المسئلة الكدرية وهي
 زوج وام وجد واخت لاب وام او لاب للزوج النصف وللام الثلث وللبنت السدس للاخت
 النصف ثم يضم الجدة نصيبه الى نصيب الاخت فيقسمان للذكر مثل حظ الانثيين لان المقاسمة خير للجدة
 اصلها من مسئلة وتقول الى تسعة وتصح من سبعة وعشرين واما سميت الكدرية لانهما واقعة امرأة
 من بني الكدر ولو كان الاخت اخ او اخنا فلا عول ولا كدرية

* باب المناسحة

وصار بعض الانبياء ميراثا قبل القسمة كزوج وام وبنت فمات الزوج قبل القسمة عن امرأة وابوين ثم ماتت
 البنت عن ابنتين وبنت وحيدة ثم ماتت الجدة عن زوج واخوين لاصل فبان تصحيح مسئلة الميت
 وتقطعي بهما كل وارث ثم تصحح مسئلة الميت الثاني وتنظر بين ما في يده من التصحيح الاول وبين
 التصحيح الثاني في ثلثة احوال فان استقام ما في يده على التصحيح الثاني فلا حاجة الى التصحيح الاول ثم
 فانظر ان كان بينهما موافقة فاضرب وفق التصحيح الثاني في التصحيح الاول وان كان بينهما مباينة
 فاضرب كل التصحيح الثاني في التصحيح الاول فالمبلغ يخرج المستلين منهما ورنه الميت الاول تضرب
 في المضروب اعني في التصحيح الثاني او في وفقه وسهام ورنه الميت الثاني في يضرب في كل ما في يده
 او في وفقه وان مات ثالث او رابع فاجعل المبلغ مقام الاول الثاني مقام الثانية في العمل ثم اربعة

والخامسة كذلك الى غير النهاية * باب ثوريت ذوى الارحام *

وذو الرحم هو كل قريب ليس بندي سهم ولا عصبية كان عامة الصحابة رضي الله عنهم يرون ثوريت
 ذوى الارحام وبه قال اصحابنا رحمهم الله وقال زيد بن ثابت لا ميراث لذوى الارحام و
 يوضع المال في بيت المال وبه قال مالك والشافعي وذوى الارحام احصاف اربعة
 الصنف الاول ينتمي الى الميت وهم اولاد البنات واولاد بنات الابن والصنف الثاني ينتمي الى الميت
 وهم الاجداد السافلون والجدات السافلات والصنف الثالث ينتمي الى ابوي الميت وهم اولاد الاخوات
 وبنات الاخوة وبنو الاخوة لام والصنف الرابع ينتمي الى جدى الميت وجدتيه وهم العمات والاعمام
 لام والاخوال والخاللات هؤلاء وكل من يدعى بهم من ذوى الارحام روى ابو سليمان عن
 محمد بن الحسن عن ابي خنيفة ان اقرب الاصناف الصنف الثاني وان علوا ثم الاول وان سفلا
 ثم الثالث وان نزلا ثم الرابع وان بعدوا روى ابو يوسف والحسن بن زياد عن ابي
 خنيفة وابن سماعه عن محمد بن ابي خنيفة ان اقرب الاصناف الصنف الاول ثم الثاني ثم الثالث
 ثم الرابع كترتيب العصبية وهو الماخوذ في قولها الصنف الثالث مقدم على الجواب الام لان
 عندهما كل واحد منهم اولى من فرعه وفرعه وان سفلا اولى من اصله * * * *

فصل

في الصنف الاول اولهم بالميراث اقربهم الى الميت كبنيت البنت اولى من بنت الابن وان استويا
 في الدرجة قول الوارث اولى كبنيت بنت الابن اولى من ابن بنت البنت وان استوت درجاتهم
 ولم يكن فيهم ولد ووارث او كان كلهم ولدا ووارث فعند ابي يوسف والحسن بن زياد يعتبر ايدان الفروع
 ويقسم المال عليهم ان اتفقت صفة الاصول في الذكورة والانثوية او اختلفت ومحمد يعتبر ايدان الفروع
 ان اتفقت صفة الاصول موافقا لها ويعتبر الاصول ان اختلفت صفاتهم ويعطى الفروع ميراث الاصول
 مخالفا لها كما ذكر ابن بنت بنت بنت عندهما المال بينهما المذكور مثل حظ الاتيين باعتبار الابدان عند محمد
 رحمه الله كذلك لان صفة الاصول متفقة ولو ترك بنت ابن بنت وابن بنت بنت عندهما المال بين
 الفروع اثنا ثانيا باعتبار الابدان ثلثه الذكر وثلثه الانثى وعند محمد المال بين الاصول اعني في البطن الثاني في المثال
 ثلثه لبنت ابن البنت نصيبا بينهما وثلثه لابن بنت البنت نصيبا له وكذلك عند محمد اذا كان في اولاد البنات
 بطون مختلفة ويقسم المال على اول بطن اختلف في الاصول ثم يجعل المذكور طائفة والا ثلث
 طائفة بعد القسمة فاذا صاحب المذكور جمع حيث علم على الخلاف الذي وقع في اولادهم وكذلك

« فصل » الصنف الرابع الحكم فيهم انه اذا انفرد واحد منهم استحق المال كله لعدم المزا حوان

اجتمعوا وكان حيز قرابتهم متحد الكاهات والاخوال والخالات فالاقوى منهم اولى بالاجماع اعني من كان لاب ام اولى ممن كان لاب ومن كان لاب اولى ممن كان لام ذكورا كان او اناثا وان كانوا ذكورا واناثا استوت قرابتهم فلذلك مثل خط الانثيين كعم وعمه كلاهما لام او خال وخالة كلاهما لاب ام او لاب اولام وان كان حيز قرابتهم مختلفا فلا اعتبار لقوة القرابة كعمه لاب وام وخالة لام او خال لاب وام وعمه لام فانكثان بقرابة الاب وهو نصيب الام ثم ما اصاب كل طرفين يقسم بينهم كالواحد حيز قرابتهم *

« فصل » في اولادهم الحكم فيهم كالحكم في الصنف الاول اعني اوليهم بالميراث قرابتهم الى الميت من اي جهة كان وان استووا في القرب وكان حيز قرابتهم متحدا فن كان له قوة القرابة فهو اولى بالاجماع وان استووا في القرب والقرابة وكان حيز قرابتهم متحدا فاولد العصبه او كسبت العم وابن العمه كلاهما لاب وام او لاب المال كله بسبب العم وان كان احدهما لاب وام والاخر لاب المال كله لمن كان له قوة القرابة في ظاهر الرواية قياسا على خالة لاب مع كونها ولد ذى رحم محرم هي اولى لقوة القرابة من الخالة لام مع كونها ولد الوارثة لان الترجيح لمعنى فيه وهو قوة القرابة اولى من الترجيح لمعنى في غيره وهو الادلاء بالوارث قال بعضهم المال كله لبنت العم لاب لانها ولد العصبه وان استووا في القرب ولكن حيز قرابتهم مختلفا لا اعتبار لقوة القرابة ولا ولد العصبه في ظاهر الرواية قياسا على عمه لاب وام مع كونها ذات القرابيين وولد الوارث من البننتين هي ليست باولى من الخالة لاب مع انها ولد ذى الرحم لكن الثلث لمن يدلى بقرابة الاب يعتبر فيهم قوة القرابة ثم ولد العصبه والثلث لمن يدلى بقرابة الام ويعتبر فيهم قوة القرابة ثم عند ابى يوسف حملة عند ما اصاب كل طرفين يقسم على ابدان فروعهم مع اعتبار عدد الجهات في الفروع وعند محمد رحمه الله يقسم المال على اول بطن اختلف مع اعتبار عدد الفروع والجهات في الاصول كما في الصنف الاول ثم يقتل هذا الحكم الى جهة عمومة ابويه وخولتهما ثم الى اولادهم ثم الى ابويه وخولتهم ثم الى اولادهم

كما في العصبه « فصل » في الغنى الغنى المشكل اقل النصيبين اعني اسوء الحالين عند ابى حنيفة رحمه الله

واصحابه وهو قول عامة الصحابة رضي الله عنهم وعليه الفتوى كما اذا ترك ابنا وبناتا فغنى الغنى نصيب بنت لانه يتيقن عند الشعبي رحمه الله وهو قول ابن عباس رضي الله عنه الغنى نصيب النصيبين بالمنازعة واختلفا في تخرج قول الشعبي وهو قول ابن عباس رضي الله عنه الغنى نصيب النصيبين بالمنازعة في تخرج قول الشعبي وقال ابو يوسف لابن سهم والبنت نصف سهم والغنى ثلثه اربع سهم لان الغنى يستحق سهمان كان ذكر او نصف سهم ان كان انثى وهذا يتيقن فباخذ نصف النصيبين والنصف المتيقن مع نصف النصيب المتنازع فيه فصا ثلثة اربع سهم وجميع الانصبا سهمان وربع سهم لانه يعتبر السهام والعلو النفع من تسعة قال محمد ياخذ الغنى خمس جسي المال في هذه المسئلة ان كان ذكر اربع المال ان كان انثى فباخذ نصف النصيبين وذلك خمس ونحن باعتبار الحالين ونضع من اربعين وهو المجمع من ضرب احدى التسلمتين هي الاربعة في الاخرى هي خمسة

وهي الخمسة ثم في الحالين فمن كان له شيء من الخمسة مضروب في الاربعة فمن كان له شيء من الاربعة
مضروب في الخمسة فصار للثمن ثمانية عشر سهما وللابن ثمانية عشر سهما والبنات تسعة +

فصل + في الحمل اكثر من اهل سنان عند الـ حنيفة رحمه الله وعند ليث بن سعد ثلث سنين
وعند الشافعي اربع سنين وعند الزهري سبع سنين فقها سته شهر ويوقف الحمل عند الـ حنيفة نصيب اربعة
بنين واربع بنات ايها اكثر ويعطى بقية الورثة اقل الانصاف وعند محمد يوقف نصيب ثلثة بنين واهلث بن بعد
وفي رواية اخرى نصيب اثنين هو احدي الروايتين عند الـ يوسف رواه هشام وروى الخصا عن الـ يوسف
نصيب ابن واحد وعليه الفتوى ويؤخذ الكفيل على قوله فان كان الحمل من الميت وجاءت بالولد لتمام
اكثرة الحمل او اقل منها ولم تكن اقرب بالنقصا العدة يرث وورث عنه فان جاءت بالولد لتمام
لاكثر من اكثرة الحمل لا يرث ولا يورث وان كان من غيره وجاءت بالولد سته شهر او اقل يرث
وان جاءت به لاكثر من اقل مدة الحمل لا يرث فان خرج اقل الولد ثم مات لا يرث ولو خرج اكثر ثم مات
يرث فان خرج مستقيما فالمعتبر صدره يعني اذا خرج صدره كله يرث وان خرج منكوسا فالمعتبر سرة الاصل
في تجميع مسائل الحمل ان تجميع المسئلة على تقديرين على تقدير ان الحمل ذكر وعلى تقدير انه انثى ثم تنظر
بين المسكتين فان توافقا فاضرب وفق احد هما في جميع الاخر وان تباينا فاضرب كل
احدهما في جميع الاخر فالحاصل تجميع المسئلة ثم اضرب من كان له شيء من مسئلة ذكورة في
مسئلة انثى او في ونفها ومن له شيء من مسئلة انثى في مسئلة ذكورة او في ونفها كافي الخشني
ثم انظر في الحاصلين من الضرب ايها اقل يعطى كذلك الوارث والفضل الذي بينهما موقوف
من نصيب ذلك الوارث فاذا ختم الحمل فان كان مستحقا بجميع الموقوف فيها وان كان مستحقا لبعض
فأخذ ذلك والباقى مقسوم بين الورثة فيعطى كل واحد من الورثة ما كان موقوفا من نصيبه كما اذا ترك
بنتا وابوين وامراة حاملا فالمسئلة من اربعة وعشرين على تقدير ان الحمل ذكر وعلى تقدير انثى
من سبعة وعشرين فاذا ضرب وفق احداهما في جميع الاخرى صادفتين وسنة
عشر على تقدير ذكورة للمرأة سبعة وعشرون وكل واحد من الابوين سنة وتكون وعلى تقدير
انثى للمرأة اربعة وعشرون وكل واحد من الابوين اثنا عشر وتكون وتعطى للمرأة اربعة وعشرون
ويوقف من نصيبها ثلثة اسهم ومن نصيب كل واحد من الابوين اربعة اسهم ويعطى للبنات ثلثة عشر
سهما لان الموقوف في حقها نصيب اربعة بنين عند الـ حنيفة رحمه الله لان البنين اذا كانوا اربعة
نصيبها سهم اربعة اسهم من اربعة وعشرين مضروب في تسعة فصار ثلثة عشر فمضى لها والباقى
موقوف وهو ثمانية وخمسة عشر سهما فان ولدت بنتا واحدة او اكثر فجميع الموقوف للبنات وان
ولدت ابنا واحدا او اكثر فيعطى للمرأة وللابوين لان موقوفا من نصيبهم فالباقى يقتسم بين الاولاد
وان ولدت ولدا ميتا فيعطى للمرأة وللابوين ما كان موقوفا من نصيبهم والبنات الى تمام النصف
خمس وتسعون سهما والباقى للاب وهو تسعة لانه عصبة + فصل في المفقود
المفقود حتى ماله حتى لا يرث منه احد ويوقف ماله حتى تقع موته او تنقض مدة واختلاف الروايات
في ملك المدة ففي ظاهر الرواية اذا لم يبق احد من اقرانه حكم بموته وروى الحسن بن
زيد عن الـ حنيفة رضي الله عنه ان ملك المدة ثمانية وعشرون سنة من يوم ولد له وقال محمد ثمانية وعشرون

وعشر سنين وقال ابو يوسف رحمه الله مائة وخمس سنين وقال بعضهم تسعون سنة وقال
 بعضهم موفوف الى اجنتها والامام وموفوف الحكم في حق غيره حتى يوقف نصيبه من مال مورثه كما في الحل
 فاذا مضت المدة فماله لورثته الموجودين عند الحكم بموته وما كان موفوقا لاجله يرد الى وارث
 مورثه الذي وقف من ماله الاصل في تصحيح المسائل المفقودة ان تصح المسئلة على تقدير حيوة
 ثم تصح على تقدير وفاته وبأنه العمل بما ذكرنا في الحل * فصل * في المرتد اذا مات المرتد او
 قتل او حتى يدار الحرب نصي القاضى لمجوفه فاكتسبه في حال اسلامه فهو لورثته المسلمين وما اكتسبه في
 حال ردته يوضع في بيت المال عند اية خيفة وعند بها الكسبان جميعا لورثته المسلمين وعند انفسه
 الكسبان يوضع في بيت المال وما اكتسبه بعد التحول يدار الحرب فهو في بالا جماع وكس المرتد
 جميعا لورثتها المسلمين بلا خلاف بين اصحابنا واما المرتد لا يرث من احد لا من مسلم ولا من
 مرتد مثله وكذلك المرتد الا اذا ارتد اهل ناحية باجمعهم فحينئذ يوارثون * فصل في الاسير *
 حكمه حكم سائر المسلمين في الميراث ما لم يفارق دينه فاذا فارق دينه حكمه حكم المرتد وان لم يعلم
 ردته ولا حيوة حكمه حكم المفقود * فصل * في الحرب والغرق والهجرة او امات جماعة ولا يدري

ايهم مات او لا جعلوا كائهم ماتوا معا فمال كل واحد منهم لورثته الاحياء ولا يرث
 بعض الاموات من بعض وهذا هو المختار وقال علي وابن مسعود
 رضي الله عنهم يرث بعضهم من بعض الاموات كل واحد
 منهم من مال صاحبه * تمت
 بعون الله تعالى

